

**D. Ioannes Evangelista. Rodolphi Gwaltheri Tigurini in
Euangelium Iesu Christi secundum Ioannem Homiliae
CLXXX.**

Gwalther, Rudolf

[S.l.], 1568

VD16 W 1038

14. Maxima proponit cœlestis præmia regni, Si superent forti tristia
quæq[ue] fide. Insuper ætherei promittit numinis auram, Quæ doceat,
moneat, roboret, atq[ue] regat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71827](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71827)

Petrus ad galli
cantum remittitur.

Nunc istud quoque obseruemus, quod non sine signo lapsus illi predicat Dominus, de gallicantu mirum illum admonens, quod ille abnegando sit praeventurus. Voluit enim, ut hoc audiret, Petrus in peccato suo cogitandi occasionem haberet. Videtur autem hoc non vile modo, verum etiam ridiculum esse, quod tantus Apostolus per galli cantum admoneri debeat. Sed ita confundi oportuit eius confidentiam, ut gallum haberet praecceptorem & magistrum, qui Christo obloqui ausus fuerat. Et sic frequenter, ut ad pecudes & bruta animalia ablegentur, qui ex Dei verbo nolunt discere. Exempla habes Isaia 1. & Ierem. 8. cap. Et Balaam ab asina se redargui & accusari audiuit, qui Deum monitorem audire noluerat. Quod etiam refertur debet, quod interdum ab inimicis suis & malis pretij hominibus nobis vitia nostra exprobrantur, quae per Dei verbum admoniti corrigere volumus. Ita vero Deus suam erga nos bonitatem exercet, dum ex quavis re occasiones nobis proponit, quae nos in interitum ruentes reuocent & officij admoneant. Quam ita nos agnoscere decet, ut nihil vile aut contemptum dignum putemus, quod aliquam nobis meliora cogitandi occasionem praebet. Sunt enim haec gallicantia, quae non sine numine nostris auribus & oculis obstreperunt. Petrus enim quia non spreuit galli cantum, cuius ipsum Dominus admonuerat, per hunc ad veram penitentiam excitatus est, quae illum iam plane perditum in vitam reduxit. At o miseris nos, qui hodie non tonitruis quidem & horrendis irae Dei iudicijs mouemur, ut ad Dominum conuersi, fletibus nostrorum penitentiam agamus. Porro omnium, quae hucusque dicta sunt, hic nobis vsus sit, ut per Christi discipuli efficiamur. Fit hoc fide, qua Christum apprehendimus. Hanc vero non confusum modo & externis ceremonijs, sed mutua dilectione testemur, quae nobis omnium actionum regulam esse debet. In periculis item constantes simus, neque nos vnquam nostri seruatores pudeat. Item nostrae infirmitatis memores, in vno Iesu Christo spem collocemus, in quo possumus omnia. Illi habetur benedictio, honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.

CAPVT XIII.

HOMILIA CXXX.

Ne turbetur cor uestrum. Creditis in Deum, etiam in me credite. In domo patris mei mansiones multae sunt: si minus, dixissem vobis. Vado ad parandum vobis locum. Et cum abiero, & paruero vobis locum, rursum ueniam, & assumam uos ad me ipsum, ut ubi sum ego, etiam uos sitis. Et quod ego uado scitis, & uiam scitis.

Argumentum
trium sequentium
Cap.

XPOSUIT hucusque Ioannes, quae Dominus noster Iesus Christus inter caetera cum discipulis suis egit. Sequuntur deinceps duae conciones, quarum alteram eodem in loco, alteram vero in uia habuit, cum ad montem oliueti exiret, ubi se ab hostibus suis captum esse sciebat. Sunt haec multa consideratione dignissima: primum, quod postremo, ut in mortali corpore, & iam mortem aditurus habuit: deinde, quod res graues & cognitum magnas continet. Consolatur enim his non discipulos modo, quos tunc habuit, verum etiam omnium colorum pios aduersus omnis generis pericula, tam spiritualia quam corporalia. Ad haec sua mensura fructum & usum diligenter exponit, & ita quidem, ut summam totius doctrine de uera fide ad uniuersum salutis nostrae negotio perfecte comprehendat. Et quia praesens hic locus omnium, quae postea fusius dicentur, periochen continet, illum propius inspicere proderit.

Ne turbetur
cor uestrum.

Propositio & summa consolationis est: Ne turbetur cor uestrum. Causa autem uel occasio huius dicti ex precedentibus petitur. Dixerat enim de Iuda proditore, de periculis mox exorturus, scandalo quod ipsi omnes passuri essent, quodque Petrus, qui reliquis feruencior erat, ipsum per se gallus cantaret, turpissime esset negaturus. Quae omnia etsi illorum animos, nimia propria fiducia elatos, tunc non multum mouerent, sciebat tamen fore, ut non multo post metu & terrore absorpti grauisimas tentationes subirent, quando ipsum quidem ab hostibus captum, suum

gen fide dispersum visuri erant. Ne ergo toti deficerent, humanissime eos compellat, & ne animis sui turbentur admonet. Non autem Stoicam intractabilem sine indolentiam precipit, quae ex hominibus truces aut saxa facit (hanc enim ipse suo exemplo confutat, dum animam suam turbari fateatur) sed monet, ne timori cedant, aut affectibus toti succumbant, & quamuis se lapsos videant, non tamen animum despondeant, de quo Dei gratia in vniuersum desperet. EST autem hoc generale praecipuum ad omnes Christianos pertinens. Sumus enim omnes afflictionibus obnoxij, & frequenter lapsus fratrum incidunt, qui nos terrere & fidem nostram labefactare possunt. Hic igitur animo praesens opus est, vt intrepidus stemus ad omnem rei euentum, & nec hominum auctoritate motamur, nec periculorum magnitudine territi a statione nostra discedamus. Atqui hic plurimum praedicti Christi bonitatem & paternam providentiam obseruauisse, quae suis prospicere solet, & cuius exemplum euidentis hic locus nobis exhibet. Nam vt vidimus nuper, non modo pericula contemebant, de quibus admonebantur, verum etiam fidis Christi monitis sese nimium audacter opponerant. Adeo tamen non negligit eos Dominus, vt potius illorum lapsum anteuertat, & fidelis medicus instat antidotis eos praemunit, fidis nimirum admonitionibus, quarum recordatione postea confirmantur. Solet hoc ipsum frequenter facere, & multa huius generis experimur, quando in morbis & tentationibus constituti ea in mentem veniunt, quorum non magnam rationem habuimus, cum primum illa audiremus. Et est haec verbi diuini virtus, vt veluti semen suo tempore germinet & fructum ferat, licet aliquandiu neglectum latuerit. Constat autem ex his, Christum fidelem esse praesentem, qui cum nostras infirmitates probe norit, nihil eorum negligit, quae nobis cognitu necessaria sunt. Quomodo enim iam laborantes & oneratos negligeret, qui futuris quoque tentationibus sua remedia tam diligenter adhibet? Quod vnum, si recte consideretur, plurimum consolationis in quoque periculo nobis afferre potest. Ceterum ne nudis verbis agere videretur Dominus, rationes quoque & argumenta validissima subiicit.

Primum a sua persona desumptum sic infert: Creditis in Deum, etiam in me credite. Sensus est: Quisquam nunc videat, & quaecumque mea fors mox futura sit, sum tamen verus & aeternus Dei filius, eiusdem cum patre essentiae simul & potestatis. Si quid ergo fiduciae in Deum collocatis (quod vos omnes profiteri scio) credite etiam in me, & felicissime vobis cedent omnia, quae nunc tristissima videntur. Vt enim non fallit Deus, qui & Veritas & omnipotens est, ita neque ego vos fallam, qui verus Dei filius & vnum cum patre sum. His ergo verbis vera & aeterna Iesu Christi Deitas euidentissime asseritur. Est enim haec totius scripturae doctrina certa & vniuersi priorum omnium consensu comprobata, quod in vnum solumque Deum credere debeamus, & maledictum pronuntiat Ieremias eum, qui carnem facit brachium suum. At iubet Christus in se quoque credere. Verus ergo Deus est, & qui hoc negant, ij simul eundem impietatis & idololatriae magistrum suae doctorem faciunt.

Christus uerus & aeternus Deus.

Quoad vero huius loci statum, obseruatu dignissimum est, primum consolationis argumentum in ipsa fide monstrari, quae Deo eiusque promissis per Iesum Christum nitimur. Est ergo haec tutissima praesidium in aduersis, adeoque vnicum consolationis verae & constantiae Christianae fundamentum, quod nos nullis tentationibus sine succumbere. Nam etsi interdum impij quoque magnos spiritus concipiunt, & in manifesta pericula magno animo ruant, est tamen ea inconsulta potius temeritas quam fortitudo, in qua vel horribiliter pereunt, vel turpiter deficiunt tandem, quando se falli sentiant ab ijs, in quae spem & fiduciam omnem collocauerunt. At quae vni soli Deo nititur fides, falli non potest, & proinde eadem quoque in aduersis vincit, nosque omnibus tentationibus superiores facit. Est enim nomen Domini (vt Solomon ait) curris fortissima, ad quam qui confugit, exira relorum iactum est. Ideoque David dicebat: Dominus lux mea & salus mea, a quo nam timerem? Dominus robur vitae meae, a quo expauescerem? Si obsideant me castra, non timebit cor meum; si ingenerit aduersus me praedium, hoc tamen vno nitar. Nam vbi pater meus & mater mea me destituerunt, Dominus colligit me. Item Psal. 46: Deus nobis suffugium & robur est, premente necessitate auxilium praesentissimum. Propterea nihil timebimus etsi terra loco moueatur, & montes in medio mari nutent. Tumultuentur gentes, motus excitent regna, & tellus cum fragore ruat: Dominus

Fides firmissima consolationis argumentum.

tamen exercituum à nobis fiat, arx sublimis est nobis Deus Iacob. Imprimis verò hoc peritiam
 tum Caput undecimum epistola ad Hebr. ubi Apostolus innumera exempla eorum congerit, quos
 affectus internos & externos & externam vim hostium fide armati vicerunt. Quò Ioannes quoque
 respexisse videtur, quando fidem dicit nostram esse victoriam, qua mundum & eius principem vici-
 mus. Itaq; haud temere passim vnam fidem scripturae nobis commendat, sicuti in federe cum Abra-
 hamo factò, in legis exordio, in prophetarum sermonibus & vniuersa Christi atq; Apostolorum do-
 ctrina est videre. Vt enim illa nos cum Deo coniungit, & omnis generis bona opera in nobis profu-
 erit in tentationibus sustentat, ne vngquam à salutis via exorbitemus.

Vera fidei ra-
 tio.

At hinc necesse fuit veram fidei rationem tenere. Nam si omnium gentium homines interro-
 gamus, omnes fide in Deum gloriabuntur, eiusq; cultores videri volent. Sed quia natura peccati
 ideo à Dei consortio exclusi sunt omnes homines, fides hac semper incerta fluctuabit, nisi nobis certum
 confiteri, nos Deo reconciliatos esse, & illum nobiscum in gratiam rediisse. Id autem in vno Christi
 habere possumus, de quo in carne manifestato pater cælitus restatur: Hic est filius ille meus dilectus,
 quo placatus sum. Hunc ergo nos fide vera & constanti amplecti oportet, si in Deum credere, nos
 per fidem coniungi velimus. Ideo in præfati ait, Creditis in Deum, & in me credite. Quasi dicitur,
 In Deum verè credere non poteritis, nisi me fide vera apprehendatis, qui vnicus inter patrem & me
 Mediator sum. Et hoc ipsum mox clarius explicabit, quando dicit, Nemo venit ad patrem, nisi per
 me. Vehementer ergo se ipsos fallunt, qui cum fidem in Deum profiteantur, Christum tamen neg-
 ligunt, vel etià hostiliter reijciunt atque persequuntur. Faciunt hoc aperte Iudei et Turci, qui
 rum illi quidem illum contumeliosissime proscedunt, hi verò Dei filium esse negant. Nos tamen
 hoc scelere omnino alieni sunt, qui papisticam religionem tuentur. Et si enim Christiani dicitur
 coniunctionem cum Deo querant, in vtroq; tamen grauiter admodum offendunt, dum suus & Pa-
 tris meritum ea attribuunt, quæ vni & soli Christo accepta ferre debebant. Potest ergo contra heret-
 icis Christi verbis argumentum duci: Si creditis in Deum, etiam in Christum credite; Sed non
 tis in Christum; ergo neq; in Deum creditis. Quod si illi in Christum credere clament, nos propriis
 rum operibus eos conuincemus, quibus Christi gloria in seipso et alias creaturas transferunt, magis
 quam illo clamante; Ego Dominus, hoc est nomen MEVM, & gloria mea alteri non dabo. Sed
 ra de hoc Cap. 5. diximus, nunc ergo in ijs pergamus, quæ ad præfati loci argumentum pertinent.

Promissione
 cælestium bo-
 norum solatur.

Quia enim primum hoc argumentum infirmius & obsecutus multis videri poterat, quæ
 futurorum bonorum promissione consolationem istam confirmat. At cum de illis multi dubitarent,
 etiam scurriliter omnem horum mentionem eludant, grauiter omnino & constantiter docet
 vitam aliam, & huic iam inde ab æterno locum certum destinatum esse, quem ipse modo in se
 tribus patefacere, deinde suo tempore ad eos redire velit, vt illos ex hac corruptibili conditione
 riam cælestem transferat. Vult ergo, vt quicunq; sese turbati sentiunt, animos in spem cælestium
 norum erigant, in quibus vera & efficax consolatio inuenitur, quæ nulla est, quam diu in
 euandis huius seculi bonis hæremus. Quia autem vix quicquam difficilius est, quam præfati
 gligere & futura querere, à terrenis ad cælestia mentem euohere, diligenter admodum hæc
 tractat, & eo quidè ordine, vt omnibus cogitationibus siue obiectionibus occurrat, quæ hæc
 in nobis labefactare possunt.

Vita alia in cæ-
 lio est.

Primum, quia ipso ex hisce terris in caelos digresso, illi persecutiones, carceres, exilia, egre-
 & omnis generis miseriae passuri erant, docet se non ita discessurum esse ab eis, vt ipso semper carere-
 sed illis etià in celo locum fore, ubi cum ipso olim æternum regnaturi sint. At enim, in domo patris
 mansiones multe sunt: in minus, dixissem vobis. Quibus verbis hoc dicere videtur. Nolum
 offendi aut turbati, quæ post meum discessum patiimini. Qualescunq; enim sit huius vite ser-
 ditio, cogitare vos decet, aliam vitam fore in cælesti patria, in quam vos transferri oportet, vt
 peregrinationis huius cursum absolueritis. Neque de ea quicquam debetis dubitare, donec enim
 mansiones siue habitationes multe, quæ vobis omnibus recipiendis sufficient. Et nisi hæc ita
 rent, ego iam dudum vobis dixissem, vt qui vos spe vana laetare minime velim, quos habitare
 corum & discipulorum loco habui. Ista autem de cælis dici & certa beatorum spirituum fide, in
 olim pij omnes colligentur, multis argumentis probari potest. Loquitur enim de loco, in quem

In cælis esse
 mansiones &
 loca.

aditus sit, & inde olim redire velit, ut suos ad se colligat. Atqui illum in caelos, qui supra nos
 sunt, in altum vbi viderunt discipuli, qui eundem supra omnes caelos, corruptibiles nimirum ascen-
 disset, & inde olim in nubibus venturum esse testantur, quando nos ipsi obuiam per aerem rapi oportet.
 De certo igitur beatitudinis aeternae loco ista intelligi debent, quem extra hunc mundum cor-
 ruptibilem esse oportet, cum quaecumque intra huius fines sunt, corruptioni obnoxia & olim peritura
 sint. Itaque minime audiri debent, qui ex caelesti patria Vocipiam fingunt, & hanc locum certum
 esse negant, cum & loci & habitationum suae mansionum vocabulis Christus disertè viatur, & E-
 nangelista in ascensionis historia motus manifestam mentionem faciant, quo ille ex terris in altum
 abierit, vbi illum postea apertis caelis non sine miraculo Stephanus protomartyr vidit. Et nimis
 absurdum est in simplici historiae narratione tropoi fingere, qui quod verè gestum fuisse dicitur, in
 habium vocent. Nam si hoc demis in ascensionis historia, quibus obsecro argumentis nos aduersus
 nos tuemur, qui Dei filium verè incarnatum, verè passum & mortuum esse negant, & in his
 etiam phantasias & imaginationes fingunt, quibus vniuersum nostrae redemptionis negotium duertit.
 Quae enim ratio obstabit, quo minus tota Christi historia allegoricis expositionibus obsecu-
 retur, si hoc in aliqua eius parte ipsi fecerimus? Procul ergo facestant contentiosorum hominum de-
 liria, & Christum in caelestem patriam corpore suo ascendisse credamus, quò nos etiam olim colligi
 oportet. Scurriles verò de huius loci altitudine & amplitudine disputationes ijs relinquamus, qui
 ambitione & alijs affectibus abrepti beatitudinem in huius seculi gloria & hominum existimatio-
 ne collocant. Sufficiat nunc scire, quòd locus vitae aeternae certus sit, & quòd idem omnibus electis
 recipiendus possit sufficere. Reliqua in eum vsque diem differamus, quando & Deum ipsum facie
 ad faciem, & omnia regni eius mysteria coràm intuebimur. Porro locum illum aeternae beatitudi-
 nis domum patris sui vocat, partim pro more humano, quia in caelis potissimum Dei maiestas cer-
 nitur, & illic sese vni cum thesauris suis fruendum dabit electis suis, quos in regni sui heredes ad-
 optat, partim vt certior sit promissionis istius veritas. Quia enim ipse verus & vnicus est Dei
 filius, sicut ei in hereditatis consortium assumere quoscumque voluerit. Deinde mansiones seu ha-
 bitationes in domo patris esse ait, non tabernacula, quo nomine alibi scriptura frequenter vititur,
 ita verò caelestem patriam ab huius seculi conditione distinguit, in quo non habemus permanentem
 civitatem, vt Apostolus ait. Peregrini enim sumus, patriam verò in caelis habemus, vbi nostrum
 inditorem suae civitatem esse, idem Apostolus testatur. Et in horum consideratione nos crebrò ver-
 sum conuenit. Primò enim multum ista faciunt ad leniendas vitae huius molestias. Quid enim mirum
 est, si in hoc mundo peregrinantibus multa praeter animi sententiam accidant? Deinde est haec
 efficacissima consolatio in omni aduersorum genere. Inuident nobis terra huius vsus homines, sed
 in caelis nobis locus paratus est, quem illi nunquam eripient, & ex quo nunquam deturbari pote-
 runt, qui semel eo ad Christum collecti fuerint. Feramus ergo patienter momentaneas huius vitae
 afflictiones, quibus nunquam intermortuam aeternae beatitudinis remunerationem preparatam
 esse constat.

At simul hinc singularem considerationem meretur Christi dictum: Sin minus dixissem vobis
 Ex eo enim constat, eum nihil eorum suos calauisse, quae ad veram salutis nostrae rationem perti-
 nent. Testatur hoc ipse euidentius in sequenti Capite, vbi ait: Vos dixi amicos, quia omnia quae
 audiam a patre meo, nota feci vobis. Est ergo Christi doctrina perfecta & omnibus numeris ab-
 soluta, cuius ille praecones fecit Apostolos, quibus in mandatis dedit, vt omnia ea suis auditoribus
 fideliter tradant, quae ex ipso audierint. Sufficit itaque locus hic confutandis omnibus, qui no-
 uos fidei articulos & noua dogmata tradunt, quorum non aliquam mentionem in scripturis fecit
 Christus. Et possumus ex hoc loco omnibus istis responderè: Si ita se res haberet, sicuti vos dicitis,
 non vniue ista suos Apostolos calauisset Dominus. At nihil ille vnquam locutus est de Romanis
 indulgentijs, nihil de Diuorum intercessione, nihil de celibatu monastico, nihil de Missae sacrificio,
 purgatorio, nostrorum operum meritis, satisfactionibus, pontificis primatu, auriculari confessione, et
 precibus alijs, quae in Papatu traduntur. Ergo vana sunt ista omnia, & minime necessaria ad sa-
 lutem, sed potius noxia, cum Christi Iesu merito derogent, in qua vniuersa salutis ratio plenissime
 continetur.

Christus nihil
 calauit disci-
 pulos quod cog-
 nitu sit necessa-
 rium.

Christus morte
sua nobis locū
in cælis para-
uit.

Sed ut ad loci præsentis tractationē redeamus, dicat aliquis: Scimus quidem cælum amplum et
spatiosum esse, ut omnes tam homines quàm angelos capere possit. Quid autem hoc ad nos, qui de
gratia iam olim excidimus, et proinde à cælorum possessione exclusi sumus? Præoccupat ergo illam
obiectionem Dominus, et ait: Vado ad parandum vobis locum, &c. Exponit autem his fructus
mortis atque resurrectionis et ascensionis, quibus totum salutis nostra negotium continetur. Et
stat quidem beati tudinis sedes ab æterno preparatas esse, quando idem Dominus in nouissimo dicit
et dicitur esse: Venite benedicti patris mei, possidete regnum paratum vobis à iactis fundamenta munda
di. Sed locum hunc nobis parauisse dicitur Dei filius, quando remoras et impedimenta sustulit, quæ
obstabant, quò minus eò venire possemus. Inter hæc primas tenebat peccatum, quod nos à Dei
spectu arcebat, deinde mors, quæ nobis per illud dominabatur. Oclusa ergo nobis erat salus et
æternæ ianua, quod olim gladij ignei coruscatione paradisi ostio appositæ figurabatur. At Christus
mortis suæ merito peccatum expiauit, resurrectione mortem vicit, ascensione autem vel corporis
nobis assumpti translatione in cælos nobis eos patefecit, et illic ad dextram patris considerans
nobis intercedit, ut ad thronum gratiæ nobis accessus pateat, qui prius à regno cælorum exclusi eramus.
At quia hæc felicitas tunc demum suum complementum habebit, quando corpora quoque deperit
corruptibilitate immortalia et incorruptibilia fient, addit: Et cum abiero et paruero
cum, rursum veni, et assumā vos ad meipsum, ut vbi sum ego, etiam vos sitis. Quæ verba non
quàm de nouissimo Christi aduentu exponi possunt. Et si enim post resurrectionem ad discipulos
venit, non tamen tunc illos ad se assumpsit, ut corporaliter secum essent, sed potius dicitur se
emissit in orbem vniuersum, ut euangelium omnibus gentibus predicarent, ipse vero corpus suum
ipsis videntibus in cælos subuexit, ut supra diximus. In nouissimo autem die implebitur quod dicitur
cit Dominus: qui (ut Paulus scribit in priori ad Thessal. cap. 4.) cum hortationis clamore et
archangeli ac tuba Dei descendet de cælo, et qui mortui fuerint in Christo, resurgent primò, de
de nos viuui qui reliqui erimus, rapiemur simul cum eis in nubes, in occursum Domini in aërem
ita semper cum Domino erimus. Faciunt hæc ad salutis nostræ certitudinē, et efficacissimam con-
firmationem habent, quæ nos in mortis articulo confirmare potest. Cui multum accedit, si cum his
feramus, quæ Cap. 5. de anima transitu ex morte in vitam dicta sunt. Simul vero officij nos ad-
nere debet frequens Christi olim redituri consideratio, ne peccandi licentia eum diem nobis terribiter
reddamus, qui pijs et credentibus latissimus illucescet. Obseruemus præterea Christum solam
qui nobis cælos aperuit, et in illis locum parauit. Non potuit hoc nisi per Moysen laicū, non vili
mana iustitia mericum, nõ vlla victimæ, aut quæcūq; olim magnifica ab hominibus excogitata
Solutus ille scala illa cæli est, et huius meritum euacuant, quantum in ipsis est, quicūq; hanc
nam vel sibipsum vel aliorum meritis tribuunt.

Postremò, quia hæc multis obscuriora videri poterant, addit: Et quò ego vado scitis, et
etis. Sensus est: Non noua aut inaudita vobis videri debent qua dico. Vado enim ad cælestem pa-
triam, id est, per mortem et resurrectionem, de quibus omnibus non semel vobiscū egi. Quare si
que illuc veniendi desiderium tenet, me amplecti oportebit, et exempli meum imitari. Vbi autem
huc obscurius loqui, ut discipulis daret interrogandi occasionem, et ita sibi viam sterneret, ad
gentiorem huius mysterij explicationem, quam suo loco et tempore audiemus. Nolimus enim
Dominum prolixiori interpretatione anteuertere. Nunc obseruemus, afflictiones omnes generatim
hoc seculo eos manere, qui pie in Christo volunt viuere, non autem in illis aliquem debere desistere
quando salutis nostræ authorem et propugnatorem habemus Iesum Christum, qui et in huius
curriculo nos tueri potest, et cælorum portas nobis aperuit, in quibus locum inuenient animæ cum
fide vera emigraverint, et quò olim in magno illo die corpora quoque colligentur, ut cum illis
na vita atq; felicitate fruamur. Illi debetur benedictio, honor, gloria et potestas in æternum, Amen.

HOMILIA CXXXI.

Dicit ei Thomas: Domine, nescimus quò abeas, quomodo igitur
possimus viam scire? Dicit ei Iesus: Ego sum Via, & Veritas, & Vita.
Nemo

Nemo uenit ad patrem, nisi per me. Si noissetis me, patrem etiam meum noissetis: & iam nunc cognoscitis eum, & uidistis eum.

Est status est nuper Iohannes, Iesum Christum suos in finem usque dilexisse. Quod quam uere dilexerit, non modo ex ijs patet, quae in ipsa cruce inter acerbissimos mortis dolores dixit & fecit, uerum etiam ex concionibus ipsius, quas habuit cum mortem iam adire decreuisset. Quia enim grauis pericula discipulis quoque imminere sciebat, quibus illorum fides labefactari posset, initio statim consolationem adhibet efficacissimam, quae se Deum uerum esse docet, cui eundem & securum innititur posse. Et locum uerae aeternae beatitudinis iam illis paratum esse pollicetur, quae ipse mortis suae meritis pacificare uelit, ut huius uiae curriculum emensi ad ipsum colligantur, & promissa laborum suorum praemia accipiant. Quo loco didicimus, in omni tentationis genere consolationem ex caelestibus & aeternis bonis peti debere, quando uana & fallacia sunt quaecumque, in terris habere possumus. Quod ueni in praesenti Christum facit, hoc passim prophetae & apostoli in suis sermonibus atque scriptis faciunt. Ceterum quia quaedam obscuriora uideri poterant rudibus & imperitijs, sequitur in praesenti plenior omnium explicatio, quae & ipsa diligenter considerari debet.

Principio non intellexerunt discipuli, quod postremum dixerat Dominus: Quod ego uado scitis, & discipulorum ignorantiam Thomae fatetur. Ideo Thomas, qui alibi etiam tardior reliquis apparet, quid hoc sibi uelit scire cupiens, conuenientem illorum omnium ignorantiam fatetur: Domine, nescimus quid abeas, quomodo igitur possis uiam scire? Quo exemplo docemur, quam tardi simus natura in percipiendis regni Dei mysticis. Nam ut eos omittamus, qui a religione profus alieni sunt, in electis quoque & sanctis ignorantiae bonis & tarditatis exempla passim cernuntur. Apostoli certe, cum tanto tempore cum Domino uisissent deus, sua morte & reditu ad patrem toties audiuissent differentem, nondum tamen intelligunt, quid per se clarum erat, & nullis uerborum inuolucris aut figuris obscurabatur. Imo quod portenti uideri potest, quod iam pridem scierant, & non semel confesserant, iam se ignorare dicunt. Annon enim omnium nomine dixerat Petrus: Tu es filius ille Dei uiuentis? Annon idem ille ipsum de immensi mortis suae supplicio dicentem reprehenderat, & ne contra se ipsum adeo rigidus uel crudelis sit moueretur? Quomodo ergo non intelligunt nunc, ipsum de Deo patre loqui, ad quem per mortem & resurrectionem iturus sit, ut ex nobis assumptam carnem caelestis gloriae consortem reddat? At cecitatis huius causa est, quod carnis cogitationibus ebrijs nouum & absurdum uidebatur, Christum regni sui auspiciam a cruce & morte ignominiosa petere, & ex terris descendere, in qui bus illum regnaturum esse sperabant. Similis ignorantiae uel olicitantiae exemplum post acceptum spiritum sanctum ediderunt, quando Christi regnum intra Iudaici populi fines restrinxerunt, et gentes indignas iudicauerunt, quibus euangelium praedicetur, quarum uocationem & prophetia olim, & Christus iam caelos consensurus, non obscure praedixerant. Euenit hoc ipsum multis, ut aut reuera nesciant, quod imprimis scire debebant, aut se illud nescire putent, dum non succurrit menti, quod plus minus audierunt. Opus igitur assiduo uerbi studio, cui preces indefinenter addere oportet, ut et reperi in mysteria nobis Deus aperiat, & in tentationibus aut quouis alio casu ea animis nostris suggerat, quae cognitum quam maxime necessaria sunt. Vidit hoc Dauid, qui ut uerbi studium passim commendat, ita frequenter orat, ut Deus ipsi uias suas monstrare, in quibus illis pedes eius dirigere dignetur. Errant enim periculosae, qui rustico pudore impediti non interrogant de ijs, quae non intelligunt. Describibilis uero est illorum arrogantia, qui ne quid ignorare uideantur, manifestos errores non modo retinent, uerum etiam pertinaciter defendunt, & saepe in eos conuicia iaciunt dira, qui illos rectius instruere conantur. Reprehensione etiam non leui digni sunt, qui uel Dei uerbum obscuritatis nimis accusant, & eo praetextu omne discendi studium abijciunt: uel inani scientiae existimatione turbati, nihil restare arbitrantur quod discant, & ideo cum priuatae scripturarum lectione publicae quoque conciones, seu inuiles & superuacaneas, negligunt. Ita uero omnes isti de semetipsis iustitiam ferunt, quod non sint ex filiorum Dei numero, quorum proprium est, quod patris sui uerbo & uoce delectantur.

Nemo igitur as, & uita. Nemo

Veram salutem
consequenda
rationem tra-
dit Christus.

Porro Christum audiamus, qui Thome respondens, non quidem discipulorum curiositati satisfacere studet, neque prolixam de occultioribus regni Dei mysterijs tractationem instituit, sed veritatem consequenda rationem tradit, quae cognitum necessaria est omnibus, qui servari cupiunt. Ego qui sum Via, & Veritas, & Vita, &c. Ita vero dicere videtur: Dixi me abire in domum patris, & vos vobis quoque in ea locum parem, siue olim paratum aperiam, ut illuc ad me olim colligamini. Idem quoque ratione fiat, vos ignoratis, neque videre potestis, quae via ad caelestes illas sedes perveniat. Idem ergo aperit. Ego qui ex terris hinc et mundo hoc corruptibili abire institui, simul etiam Via sum, per quam alij quoque eodem venient, quicumque me secuti fuerint. Neque via modo, verumetiam Veritas ipsa sum, quae hanc viam ingressos errare non patietur. Imò Vita sum, quae ita meo consensu, ut mors quidem obstat, quod minus ad patrem & regni eius caelestis hereditatem perveniat, non autem haec omnia solus, adeo ut ad patrem nemini, nisi per me venire liceat. Si quem ergo servum patris salutis desiderium, in me unum intentus sit, me fide vera apprehendat, & quam ego iam vobis aperire volo viam ingrediatur. Hoc quisquis fecerit, ei nihil deerit eorum, quae ad consequendam salutem necessaria sunt. Hic verborum Christi sensus est. At quia illis tota salutis ratio continetur, & eadem nostrae institutioni atque consolationi multifariam serviant, singula diligentius tractanda ex ordine inspicenda.

Quid sit veni-
re ad patrem.

Vbi primam occurrit, quod praecipuum huius tractationis caput est, nimirum quid sit venire ad patrem. Est hoc idem, quod cum illo reconciliari, & in illo salute & aeterna beatitudine frui. Immo enim ab illo alieni propter peccata, & à regni ipsius consortio exclusi, quae vera & unica nostra miseria & infelicitatis causa est, sicuti in primi patris lapsu apparuit. Nam tunc ille & imago Dei amisit, ad quam initio conditus erat, & paradiso eiectus est, ut in ista valle lachrymarum totosque labores, tristis morbos & omnis generis adversa inobedientiae suae penas daret. Et quia omnis felicitas ex unius Dei gratia dependet, nihil nobis in hac etiam via verè iucundum & salutare est, nisi illo propicio utamur. Ostendit ergo hic Christus, quae sit vera & certa consequenda salutis ratio, adeoque in quo nam summum bonum hominis consistat, de quo seculorum omnium philosophi magna animorum contentione disputarunt, & quae etiam hodie omnium contentio, & sitarum praecipua causa, vel etiam materia est. Sentimus enim naturam suam infelicitatem homines, & quomodo nunquam aliqua rationis luce alios excelluerunt, hi in coniunctione cum Deo summum bonum in seclis scisci sunt, quando carnis sensum secuti coniunctionis istius diversas vias exceperunt. Haec religionum diversitas simul & confusa Deorum multitudo exorta est, hinc novae quaedam superstitiones prodierunt, hinc diversa quoque vitae studia ab hominibus supersticiosi conficta sunt. Nihil ergo unum contentio simul & errorum materia è medio auferret Christus, in se uno ratione omnem rationem doceret, quae cum Deo coniungi & verae felicitatis confortes fieri possumus. At enim: Nemo venit ad patrem, nisi per me. Quae verba Petrus omnium discipulorum nomine postea exposuit, Christus in hunc modum pronuntiat: Acto. 4. Non est in alio quoquam salus, nec enim aliud nomen est sub caelo, quod datum sit inter homines, per quod oporteat nos servari. Et quod Petrus ait, nimirum consensu apostoli omnes confirmavit, quos unum Christum predicavisse, & in uno hoc omnia salutem monstravisse constat. Sufficit ergo haec Christi sententia ad confutandum omnia hominum figmenta, in quibus superstiosi salutem sibiipsis pollicentur. Si enim nemo venit ad patrem, nisi per Christum, & nullum aliud praeter hunc est nomen, in quo servari possunt homines, vana vana & inutilis erit circumcisio, & legalium ceremoniarum atque operum fiducia: vane erunt gentium superstitiones & multum inter se diversa cultus divini generat: nihil item ex Mahometis sui traditionibus Turcae, nihil ex Rabbimorum suorum decretis Iudaei utilitatis percipiunt: neque populus perit ab hominibus confictum Missae sacrificium, non inuabit eosdem à monachis excogitatus ignis purgatorius, non Divorum intercessio, non Romana indulgentia, non vota monastica, non cuculla, non purpurae, non serica, non fraternitates, non denique patrum & Conciliorum statuta, & quicquid à mundi sui pectoris scrinio pontifices prodixerunt. Omnia enim ista vel à Christo profusa aliena sunt, vel falso illius nomine palliantur, eoque magis exosa sunt Deo, quod cum impio & supersticioso membris abusu coniuncta sunt. Habes ergo hic certam & infallibilem regulam, quae omnes religiones autem istas ad iudicet.

Per solum Chri-
stum veniunt
ad patrem.

quid sit veritas... Si qui enim Christum vnum predicant, & hunc vnum sequi docent, hi orthodoxi sunt, &...

Facit ad huius doctrine confirmationem diligens ista Christi descriptio, quam tribus verbis com...

quid sit veritas... quodam adeo perplexa & intricata, ut merito inuias, vel etiam auia dixeris, quales in salutis nego...

Idem veritas... s excoquitur... quodam adeo perplexa & intricata, ut merito inuias, vel etiam auia dixeris, quales in salutis nego...

Restat ergo vnu hoc, ut nostri officij memores, ea sedulo prestemus, de quibus ipse Christus his...

Debet enim omnium Christianorum vox esse, quam de semetipso Apostolus pronunciauit: Vivo, non...

Christus est Via.

Veritas.

Vita.

Officia eorum, qui in Christo seruari volunt.

ad eius doctrinam & exemplum seipsum & omnia sua componat? qui in hoc vno spem omnem salutis collocat? in eo solo omnem felicitatem querat? qui illius praeceptis, promissionibus, minus fidei habeat? qui denique in illo vivat, & eum dicitis & factis suis exprimat? Quin potius plerique, mortalia per suas vias ingrediuntur, hominum traditionibus serviliter addicti sunt, nova indies quaerunt, sua salutis praesidia, praeceptis eius palam obloquuntur, & hoc ideo faciunt, quia neque promissionibus, minus eius fidem adhibent, ita vero vivunt, ut facilius in illis sedisima satanae mancipia, quam Christi discipulos agnoscas. Quid ergo horribilem sectarum omnium generis confusionem miramur? quae peccandi licentia apud omnes regnante offendimur? quid de multorum infelicitate & interitu queritiamur, quando Christum amplecti & sequi volumus, qui solus Via, Veritas & Vita est?

Christus discipulorum ignorantiam reprehendit.

Ceterum ad illius verba redeamus, qui discipulorum ignorantiam, cuius sibi ipsi auctoritas non grauius reprehendit, dicens: Si nossetis me, patrem etiam meum nossetis. Itaque hac quaestione nequam opus esset. Quod autem rerum istarum ignari estis, vestra culpa fit. Etenim iam nunc cognoscitis eum, & vidistis eum, id est in me abunde videre potuistis patrem, cum & doctrina & mirabilis diuinam virtutem, adeoque ipsam Deitatem abunde declarauerim. Quod ergo adhuc haesitatis, dubij estis, hoc vobis ipsis debetis acceptum ferre, qui manifestissima diuinitatis documenta negatis. Et haec quidem nunc dicit, plura & grauiora dicturus paulo post, quando cum Philippo ageretur, rursus illis officiantiam ipsorum exprobrabit. Nos vero hic obseruemus, veram Dei cognitionem in Christo haberi. Et enim is (ut Apostolus ait) splendor gloriae ipsius et character personae ipsius, quod nobis reuelantur, quae de illo nobis cognitae sunt necessaria. Elucent praeterea in Christo omnes Dei virtutes, quae illius timorem & cultum nobis commendant: quales sunt, iustitia, bonitas, veritas, sapientia, omnipotentia, maiestas, & quaecumque sunt aliae huius generis. Disputarunt de his olim multi philosophi, & hodie adhuc multus de his sermo est inter eruditos huius seculi: sed inanes speculationes sunt quascumque, carnis ratio parit, nisi Christus nobis praeleuat, qui lux mundi & veritas ipsa, fallibilis. Possent haec prolixè tractari, sed cum alibi de his abunde sit dictum, & plura dicenda subinde se offerat, consulo nunc breuius sumus. Sufficiat nunc didicisse, Iesum Christum veram & unicam, quae ad patrem venit, adhaec veritatem & vitam esse. Illum ergo amplectamur & sequamur, qui nos errare aut perire non sinet. Illi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in saeculum. Amen.

HOMILIA CXXXII.

Dicit ei Philippus: Domine, ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Dicit ei Iesus: Tantum tempus uobiscum sum, & non cognouisti me? Philippe, qui uidit me, uidit patrem: quomodo igitur tu dicis, Ostende nobis patrem? Non credis quod ego in patre sum, & pater in me est? Verba quae ego loquor uobis, a me ipso non loquor: sed pater, qui in me manet, ipse facit opera. Credite mihi, quod ego in patre sum, & pater in me. Sin minus, propter ipsa facta credite mihi. Amen amen dico uobis, qui credit in me, opera quae ego facio, & ipse faciet, & maiora istis faciet, quia ego ad patrem meum abeo. Et quicquid petieritis in nomine meo, hoc faciam: ut glorificetur pater in filio. Si quid petieritis in nomine meo, ego faciam.

Quemadmodum multa sunt huius vitae incommoda, & (ut Paulus ait) per multas tribulationes nos ingredi oportet in regnum Dei: ita remedium in his praesentissimum & efficacissimum consolatio est, certa & constans fides in Deum per filium eius Iesum Christum. Quia uis sibi ipsi semper constat & petra inuicta est, non possunt spe sua falli quotquot illi inuicuntur. Christus discipulos propter discessum suum sollicitos consolaturus, hinc exorsus est: Ne carere uis vestrum: creditis in Deum, etiam in me credite. Quia autem fides sine eius notitia non potest consistere.

...filius, mox de seipso & sue mortis fructu differere cepit, & se viam ad patrem unicam, adhec ve...

Occasionem vero illi prebuit questio, seu petitio potius Philippi, qua communis discipulorum... Philippus patrem sibi ostendi petit.

Philippus patrem sibi ostendi petit.

Homines natura cupiunt Deum videre.

Prima discipulorum tarditatem & ignorantiam reprehendit, & correptione dignos esse ostendit...

Christus discipulorum ignorantiam corripit.

...stem omnem...
...bus, minus...
...plera, mortali...
...indies queru...
...promissibus...
...incipia, quam...
...miramur, qu...
...re & interit...
...Vua est? ...
...ipsum autem...
...ac questio...
...iam nunc...
...doctrina &...
...ad hoc...
...cum menta...
...philippo ag...
...ei cogniti...
...per person...
...num est, qu...
...Christo om...
...bonitas, ver...
...nt de his...
...ed in an...
...di & verit...
...plura dic...
...Christum...
...plectamur...
...potestas...
...fficit nobis...
...nouisti me...
...r in me...
...er, qui in...
...pater in...
...dico vobis...
...ra is faciet...
...mine meo...
...is in nomine...
...per multas...
...simum &...
...Christi. Qu...
...illi immitt...
...F. Ne...
...a no potest...

tere a petimus. Occurrit ergo Dominus, & non temere se ita locutum esse docet, cum neq. ipsum
patrem recte norint, & ait: Philippe, qui me vidit, patrem vidit. Quomodo ergo dicit, Ostende mihi
patrem? Sensus est: Tu patrem tibi ostendi cupis, quasi ego alius sim à patris natura & essentia.
An non meministi, quod nuper Iudeis dixi, Ego & pater unum sumus? Quin ergo in me respicias,
patrem simul videas, & quis nam & qualis ille sit intelligas? Vel num adeo ad huc stupidius
modicae fidei, ut tot visis operibus miraculosis, non credas, quod ego in patre sum, & pater in me est?
Id est, quod diuina virtus se totam in me exerit, & diuina plane sunt quaecumq. dico & facio. E
dem autem hic dicit, quae supra Cap. 12 & 10. & ideo prolixiori verborum expositione non est opor

Christus patrē
in se monstrat.
Obseruemus potius, quod discipulos de Deo curiosius quærentes in sui contemplatione vocat, & pa
trem in se videndum atq. cognoscendum proponit; nec tamen sensus corporis externos, sed fidem in
lis excitat, qua & ipsum & patrē contemplantur. Ait enim: Non credis, quod ego in patre sum, &
pater in me? Causa huius doctrinae est, quod Deus qui inuisibilis & immensus est, sese per filium
carne manifestauit, qui etiam ipse non alia ratione quam per fidem cognosci & apprehendi potest.
Nam etsi in rebus creatis quoq. & infinitis iudiciorum Dei exemplis, ipsius bonitas, potentia, pietas
& quæ alia in illo virtutes sunt cognoscantur, salutaris tamē & viuifica illius cognitio, de qua
agitur, in solo Iesu Christo habetur, qui ut vera & expressa Dei imago dicitur, ita solo se per filium
qua ex eterno patris decreto ad humani generis redemptionem necessaria erant. Itaq. è medio illius
cus hic omnes humanae rationis de Deo speculationes, quas homines vel curiosi vel superstitiosi
Christo instituerunt. Ex quibus non alium fructum percipiunt, quam quod in suis cogitationibus
nesciunt, & tandem ipsi suam stulticiam fateri coguntur. Exemplum huius rei olim Simonides ty
buit, qui ab Hierone tyranno interrogatus, quid aut qualis esset Deus, deliberandi causa diem
sibi postulauit: postmodum verò idem quærente tyranno, biduum petiit. Cum autem sepius diuina
merum duplicaret, admiratus Hiero quæsiuit cur ita faceret? Respondit ille: Quia quanto diuina
considero, tanto res mihi videtur obscurior. Non multū ab hoc Simonidis factō ablandit Socrates
Etum, qui post multorum annorum studia, hoc unum se scire dixit, quod nihil sciret. Neque p
hoc illum fateri, cui Delphicum oraculum sapientis titulum detulerat. Vnde verò ista ignorantia
apud eos, quos in alijs rebus mortalium ingeniosissimos fuisse constat? Nimirum ex eo, quod
stum ignorarent, in quo vno omnes veræ sapientia & scientia thesauri continentur, quæ lux est
ca, quæ mentes nostras illuminat, ut celestium mysteriorum capaces fiant. Quod si verò
suo cerebro potentia nouorum signentorum profuerit, quibus aut Trinitatis diuina manifestatio
dissimè obscurant, aut de Christo ea garrunt, quibus vniuersa fidei & salutis nostra fundamenta
uelluntur. Exempla huius etiam mali in priscis hereticis extant, & vti nunc non hodie passim
rentur, qui eadem curiositate & audacia puriorem de Deo doctrinam discerpunt. Si qui ergo
tionem Dei veram seriò quærent (quod quidem necessariò facere debent quotquot seruati vult
in vnum Christum intenti, ealem agnoscere discant, qualem se nobis in illo manifestauit. Is enim
lius ille dilectus est, qui cum in sinu patris ab eterno sit, propter nos tamen homo factus, nobis
rauit omnia: ut illud unum audiamus, iam olim Deus pater peculiari mandato præcepit.

Probatur patrē
& filium esse
unum.
Transeamus nunc ad secundam huius responsionis partē, quæ probat Christum quod dicitur
mirum in patre & patrem in ipso esse, adeoq. se & patrem unum esse. Vt autem argumētum
effectus, doctrina nimirum & operibus, petito. Verba (inquit) quæ ego loquor vobis, à me ipso
quor: sed pater, qui in me manet, ipse facit opera. Videtur argumentum esse eiusmodi: Deus
gloriam nemini ita communicat, ut diuina virtus perpetuo & inseparabili vnione vnice
rens aut coniuncta, sese in omnibus eius dictis & factis exerat. Atqui ego tam verba quam
nam cum Deo patre communia habeo, & ita in me manet pater inseparabiliter, ut ipse
omnibus sese proferat, quæ ego dico & facio. Ergo ego & pater unum sumus, ego, verus Deus
& verissime hoc ab me dictum est, quod qui me videt, idem patrem quoq. videt. De matris
potest esse controuersia, cum apud Isaiam clamet Deus: Ego Dominus, hoc est nomen meum, &
riam meam non do alteri. Ad minoris verò declarationem sine confirmationem faciunt quæ
de Christi doctrina & operibus in scripturis dicuntur. Etenim si doctrinam eius, qualis in scripturis

sate tua loqueris, teque unum cum patre esse argumentis firmissimis demonstras, quibus plura
dem habemus, & ideo te hactenus secuti sumus, nec in posterum abs te diuelli volumus. At quare
tu a illa diuinitate fructus sperari potes? posthac, quando non amplius in terris hisce nobiscum
eris, teq; ex hoc mundo ad patrem abire dicas? Annon nos orphanorum instar omni presen-
te nos tuebatur? aut quo argumento certi efficiemur nos sub tua protectione agere? Hec & ma-
ta alia similia procul dubio discipuli cogitabant, & eadem fortassis dicturi erant, nisi illos Domini
noua consolatione praeuenerat. Est enim hoc carnis ingenium, quod Dei potentiam non videri
suis nostros extendi putat, & tunc modò illum nobis presentem esse arbitratur, quando hoc
beneficio externo declarat. Quin hodie etiam multis Christus procul ab ecclesia ablegari videtur,
quando illum corpore suo non amplius in terris agere, sed supra hunc mundum corruptibilem ter-
lesti gloria considerare docemus. Sed occurrit huiusmodi obiectionibus, & illis nihil defuturum
ostendit, licet corpore suo discedat, simulque docet, ut sue gratiae & virtutis beneficio ipsi in terris
frui possint. Est ergo locus hic consideratu dignissimus, cum propter nostri seculi de Christi praesentia
controversias, tum quòd non modò consolatur in periculis constitutos, verumetiam admonet, quòd
tunc facere conueniat.

Apostoli signa
fecerunt maio-
ra quam Chris-
tus.

Quoad primum, graui cum asseueratione ait: Amen amè dico vobis, qui credit in me, opera
ego facio, & ipse faciet: & maiora ijs faciet: quia ego ad patrem meum abeo. Disputatur hoc loco
multis, quae nam illa opera maiora sint, & num pro incredulis & alienis à Christo censeri debeant,
qui opera eiusmodi miraculosa non faciunt. Sed non oportet Christi verba alio decorare, sed in
tu ab illo instituta tractationis insistere. Est is, quòd discipulos ob suū discessum sollicitos consolatur.
Illis ergo nunc loquitur, non omnibus credentibus in genere. Nec enim omnium est opera miraculosa
facere, neq; etiam iisdem semper opus est. Sunt enim (vt Paulus ait) discrimina donorum atq; mensu-
riorum, idem verò spiritus, qui illa omnia operatur: & alij quidem datur sermo sapientiae, alijs
mo cognitionis, alij fides, alij dona sanationum, alij facultates edendarū virtutum. Debet ergo
missio haec praecipue de Apostolis exponi & viris Apostolicis, quorū ministerio in euangelij praedi-
catione & regni sui per totū orbē propagatione vii volebat: & sensus est, adeo nihil in communi illius
suo discessu accepturos esse, vt potius illustrior in illis futura sit ipsius virtus, qua illis ita ad illud
lit, vt miracula suis non similia modo, verumetiam maiora edat. At quae nam illa sint, non eadem
nium sententia. Sunt qui de ijs exponant, quae de vmbra Petri & sudarijs atque semicinctijs Petri
Act. 5. & 19. cap. commemorantur. Sed non video qua ratione haec maiora dici possint nonnullis
Christi, ijs maxime, quibus corpore procul abses, sola occulta virtute, ceteris non serualū & regni
lici filium curauit: Lazarum item ita quatuor diem in sepulchro agentē vitam restituit. Simpliciter
mibi eorum sententia videtur, qui per apostolos & plura signa et maiori cū effectu facta fuissent.
Nam vt plures erant & per loca diuersa dispersi, ita plura etiam facere potuerunt, quam Christus
solus, qui intra Iudaei fines sese continebat. Constat praeterea plures apostolorū ministerio ad fidei
uersos fuisse, quam cum ipse Christus in terris praedicaret. Et vt multa, quae hic dici poterat, enu-
mus, miraculorum omnium maximum & excellentissimum fuit mundi totius inuolutio & reforma-
tio (vt ita dicam) generalis, quam per apostolos introductam fuisse scimus. Erat enim illo tempore
mundus in duas sectas Iudaeorum nimirū & gentes diuisus, vtraq; verò sedes erroribus, supersti-
tibus absurdissimis & nefandis sceleribus immersa erat, & ita in toto orbē satan longè lateq; domi-
nabatur. Et Iudaei quidem ex singulari Dei consilio suos ritus & vetera quaedam legis exercitia
zinebant, gentium verò superstitiones Romani imperij auctoritate & legibus, imò armis quaq;
fendebatur. Et potuissent fortassis Romani, si ita illis visum fuisset, ritus externos mutare, Deos
quos & eorum cultum abolere (quod in Bachi orgijs illos fecisse historici tradunt) nonne item Deos
suis suffragijs creare (quod ipsum eos fecisse scimus, quando Imperatores suos in Deorum numerum
referrebant) at iidem ipsas hominum mentes mutare & nouas voluntates in illis creare nunquam po-
tuisent: quia animos & voluntates aliqua vi externa cogere impossibile est. Id verò per Apostolos
factū esse scimus, qui cum pauci numero, adhuc neq; armis neq; aliqua publica auctoritate muniti
essent, in orbē totum egressi, Iudaeorum simul & gentiū animos mutauerunt, superstitiones abolerunt

com idolis & sacris suis omnibus, peccandi licentiam coercuerunt, denique mundum hunc ex diaboli tyrannide assertum ad fidei obedientiam reduxerunt. Quod hoc etiam nomine maiorem admirationem meretur, quod haec inuitis Romanis Imperatoribus & multum reluctantibus ijs omnibus facta sunt, qui tunc inter Iudeos & gentes aliquam sapientiae & sanctitatis existimationem sustinebant. Haec ergo opera illa praecleara & eximia sunt, in quibus Christi virtus sese per Apostolos exeruit, quae etiam hodie non sine stupendis miraculis sese exerit, quando similiter per euangelij praedicationem multorum animos mutari, superstitiones aboleri & totas gentes subito reformari, ecclesiam item in medijs hostibus conseruari, perq; viles & contemptos ministros indies latius propagari videmus. In his ergo ipsi quoq; diuinam Christi virtutem agnoscamus, simulq; ei locum demus, vt eadem opera in nobis quoq; fiat, quae illum sua virtute & spiritu in nobis regnare restentur.

Porro singularem considerationem meretur causa, quam huic promissioni Christus annectit, dicens: Quia inquit ad patrem meum abeo. Dicit enim hic aliquis: Quomodo ad patrem abire potuit, qui in patre iam tunc erat, & eum in se habebat manentem? De humana ergo natura hoc dictum intelligi debet, quam ex nobis assumptam in caelos euehere & illic ad dextram patris collocare debuit, vt caelestis gloria simul & potestatis diuina consortem faceret. Itaq; huius clausula sensus est: Haec enim quidem misera & mortali carne amictus vixi in terris vixi laboriosam & omni miseriarum genere repletam, nec nisi obscurius diuinitatem meam exerui, quantum videlicet nunc fieri necesse fuit. At nunc tempus instat, quando carnem hanc ex resurrectione immortalem factam in caelos eueham, & quoad humanitatem quoque potestatem omnem in caelo & in terris accipiam. Tunc ergo videtur multo quam hucusque virtutem meam diuinam declarabo per vos quos spiritu sancto in me instruaui, vt quod nunc promitto prestare possitis. Respicit itaq; ad prophetarum vaticinia, qui hoc praesertim praedixerant, vt Christus per actum in terris nostrae salutis negotio, spiritus dona effunderet, quibus Apostoli eius armati, orbem terrarum ad ipsius obedientiam reducerent. Et pertinet huc quae loelis secundo & Psal. 68. habentur. Eos enim locos Petrus in Actis & Paulus ad Ephes. cap. 4. de Christi ascensione in caelos & spiritus sancti missione exponunt. Itaque in spiritu sui praesentia & efficacissima virtute nobis consolationem monstrat, & hac se futurum promittit absentiam corporis, quae ex terris modo discessurus sit. Licet ergo corpus suum ex mundo subduxerit Christus, maiestatem tamen & virtutem non abstulit, sed quoad Deitatem suam nobis adest, & in credentibus efficaciter operatur, quae illis vilia & ad regni sui propagationem necessaria sunt. Et est multa consideratione dignum, quod discipulos ideo suam virtutem efficacius sensuros ait, quod ipse ad patrem abire rus sit. Id enim eos validsimè confutat, qui pro carnali eius praesentia in Cena hodie contendunt, & nos Christi maiestatem atq; omnipotentiam negare clamant, quando illum corpore suo in caelis resideret, neq; amplius in terris quari debere docemus. Qua enim ratione hoc de nobis illi dicunt, quando ipse Christus suam virtutem & maiestatem in corporis absentia illustriorem fore restatur? Vel quis non videat, illos potius nimium humiliter de Christo sentire, qui illum omnipotentem omnium creaturarum gubernatorem non agnoscunt, nisi corporaliter omnibus in locis praesens adsit? Nam hoc dicendo regibus huius seculi inferiorem faciunt, quorum maiestas & auctoritas in extremis quoq; regionibus agnoscitur, licet ad eos ipsi corpore suo nunquam accedant. Sed quia de hoc alibi plura dicit ipse Christus, pauculis hisce modo contenti simus.

Nunc alterum huius Praeoccupationis membrum videamus, quo & amplius consolatur discipulos, vt Christo in caelis agente, quae quid petieritis in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur pater in filio, &c. Ad preces ergo illos remittit, quibus fidem quoq; simul comprehendit, quando constat nullum esse precatationis effectum, nisi ex fide fiat. Et sane alibi quoq; sola fides medium esse docetur, quo Christus apprehendi potest, qui quoad corpus in caelis agit, neq; se amplius sensibus externis offert. Precum tamen potius quam fidei nunc meminisse voluit, primo quidem, quia hoc ad Deitatis suae demonstrationem faciebat (quod praecipuum huius consolationis caput est) deinde quod discipulos officij admoneri oportuit, vt sciret quid fieri debeat, si qui ipso praesente frui volunt. Ad primum pertinet, quod non ait: Quicquid petieritis in nomine meo, hoc vobis dabit pater, sed, Hoc faciam, vt glorificetur pater in filio. Neque eo contentus, idem mox repetit: Si quid petieritis in nomine meo, ego faciam. Quamuis ergo in nomine

Vnde haec uirtus apostolorum obtigerit.

suo patrem invocare iubeat, simul tamen se non Mediatorem modo, sed eorum qua petimus auxilium rem quoque & largitorem, ideoque verum Deum, & eiusdem cum patre essentia atque potestate esse docet. Possumus enim ex eius verbis argumentum eiusmodi colligere: Nemo prater solum Deum omnium se invocantium preces audire, & eorundem votis satisfacere potest. Ego autem qui quilibet interitis in meo nomine vobis facere & prestare possum. Ergo Deus verus, patrique coaeternus & coessentialis sum. Ad alterum pertinet, quod preces illis commendat, quibus suum auxilium implorare debeant. Obseruauerunt hoc diligentissime Apostoli, quos inter miracula Christi nome invocandi & simul piorum precibus seipos & ministerium suum commendauisse legimus. Et est haec veritas & certissima ratio, qua Christum nobis conciliare possumus, ut sua virtute nobis praesens adsit, in precibus tueatur, & laboribus atque studijs nostris benedicat. Quam quia plerique hodie negligunt, mirum est infelicis ferè omnia cedere, &c.

Vera precandi ratio.

At simul paucis hinc verbis veram precandi rationem comprehendit, de qua etsi saepe alibi dictum sit, tamen hic etiam aliquid dicemus, quando precibus imprimis colitur Deus, & ipsidem propter omnis generis afflictiones nobis nunquam non opus est. Et quidem votum Deum invocari debet, & praeva omnis vnanimi consensu testatur, neque vllus alius est, qui vota nostra omnia audire, & in quauis tentatione nobis succurrere possit. At quia nobis propter peccata aditus ad illum praesens est, in Christi nomine preces fieri debent, quem ille nobis apud se Mediatorem & aduocatum constituit. Vbi imprimis fide opus est, qua credamus, Deum nobis propitium esse, & preces nostras excusare propter filium, qui peccata nostra expiauit, & chirographum legis sustulit, quo in Dei conspectu accusabamur. Nec temere fieri intercessores sive aduocatos queramus, sed vno illo contenti simus, sine quo nemo ad patrem venire potest. Quod ipsum Apostoli quoque diligenter inculcant, ut tam aditus esse debere quam in priori ad Timoth. secundo cap. & i. Ioan. 2, &c. Prater ea certum quoque precum nostrarum finem sive scopum constituit Dominus: Vt glorificetur pater in filio. Admonet de eodem etiam in formula precandi, quam nobis praescripsit: Vbi petitionum omnium prima est, ut Dei nomine nobis sanctificetur. Decet enim Dei filios, ut de patris honore et gloria imprimis solliciti sint. At quia haec in filio Iesu Christo potissimum elucet, ea nos praeter alijs omnibus petere coeuenit, quae ad regni propagationem atque conseruationem pertinent. Est ergo impudens nimium & prophanus nominis Christi abusus, si illo praeterito nostris modo commodis priuatis studeamus, aut etiam ea petamus, quae neque pia neque honesta sunt. Poterant haec latissime diduci, sed sufficiat nunc causas tulerit, quibus sit, quod preces nostrae ferè irritae sint apud Dominum. Alij enim non precantur, sed impio & belluino vultatu Dei auribus obstrepunt. Alij impudenter vel sine Christo in illius conspectu ruunt, vel alios sibi ipsos Mediatores fingunt, in quos illi debita gloriam transferunt. Plerique vero carnis desideria secuti, res noxias aut saltè iniuriles petunt, vel etiam bonis rebus pro sua habitudine abuti cupiunt. Non potest ergo precibus nostris Deus annuere, qui ut sanctus est, ita filij sui regni & salutem nostram vnice promouere cupit. Sed tempus est, ut dicendi sine faciamus. Nos in tractationis scopum intenti, fortes simus in Christo Iesu, qui etsi corpore suo terras reliquerit, tamen praesens est, quatenus hoc salutis nostrae ratio requirit, & suorum preces clementer excuset. Illi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.

HOMILIA CXXXIII.

Si diligitis me, praeccepta mea seruate. Et ego rogabo patrem, & alium paraclatum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum: Nempè spiritum veritatis, quem mundus non potest recipere: quia non videt eum, neque nouit eum. Vos autem cognoscitis eum, quia apud uos manet, et in uobis erit.

Quemadmodum Dei filius, Iesus Christus, suum erga discipulos amorem multis argenti testatus est, quam diu apud illos in terris vixit: ita illius iudicia cum primis clara & manifestata sunt.

morabilia praeiuit, cum mortis hora instaret, & ipsi ex hoc mundo discedendum erat. Nam ut pater filius iam moriturus liberos suos consolatur, monet, & iisdem tutores dat, docetq; ut his obedire debeant. Sic illum hac omnia abunde praestitisse videmus. Haec enim dolorem, quae ex eius abitu concipiebant, dulcissima consolatione leniuit. Nunc vero eos praecipis instruere incipit, quibus simul nonas iudem consolationes interferit. Praemitit autem in praesenti summam eorum, quae dicturus est, cuius haec sunt capita. Primum docet quid faciant, si germani ipsius discipuli esse & salutis per ipsam partem confortes fieri cupiant. Deinde ad haec obedienda vires se ministraturum promittit per spiritum sanctum, qui post haec suus apud illos vicarius futurus sit. Postremo qui huius capaces sint docet. Esti vero ista discipulis, quos tunc habebat, dixerit, eadem tamen ad omnes nos pertinent, qui docemur quales nos esse conueniat, ut & veri Christiani simus, & salutem illius merito quaesitam retineamus.

Principio, quia se preces ipsorum in suo nomine factas exauditurum & quae rogaretur facturum promiserat, recte nunc illos vicissim sui officij admonet, ne sibi quidvis agendi licentiam concessam esse arbitrentur. Si diligitis me, praeccepta mea seruate. Quae verba non sic accipi debent, quasi liberum illis faciat, ut ipsum pro suo arbitrio diligant, aut non diligant. Est enim perpetuo firmum ratumq; praecipium, quo Deum ex toto corde & pro virili nostra diligere iubemur. Sed quia ipsi cum illis res erat, qui ipsius amorem atque dilectionem profitebantur, & iam totis animis dolebant, quod illum huius discessurum esse audiuissent, ut praepostero & carnali ipsorum desiderio mederetur, ostendit, quibus argumentis suum amorem testari debeant. Sensus ergo verborum est: Scio me a vobis diligi, & dilectionem hanc vos profiteri audio, dum mecum in mortem vos abituros esse dicitis, & ad mei discessus mentionem ingemiscitis. At amorem hunc non lacrymis & gemitibus vos testari velim, quibus nunc minime opus est, sed praceptorum meorum observatione, quae vobis tam commendata est, quam ego vobis charus sum, &c.

Docet igitur locus iste, in quo non vera Christi dilectio, adeoq; totus Christianismus consistat. Est in quo nam hoc necessarium cognitu, quia hae salutis nostrae negotium agitur, & vix in alia re magis peccari solet. Nam est Apostoli tenerime quidem Christum diligere, cuius causa omnia sua reliquerant, simul tamen carnis affectibus decipiebantur, ut amoris suum ferè ijs rebus declararent, quae & Christi gloriae & communi omnium salutari plurimum incommodassent, si illorum desiderijs & voluntati morem gessisset Dominus. Alibi enim petunt, ut igne caelitus immittat ijs, qui ipsum ab urbe sua excludebant, & ita factam iniuriam viciscantur. Alibi vero, ut regnum suum splendore externo ostenderet. Rursus ab imminenti mortis supplicio interdum illum debortantur, & nunc propter eius discessum contristantur, & in terris hinc inter omnis generis pericula ipsum manere volunt, qui ad capessendam regni caelestis hereditatem festinabat. Quod vero illis accidit, hoc ipsum hodie frequenter fit, ut caeco amore & zelo ipsi abrepti ea petant, quae & ipsis noxia essent, & Christi regnum vehementer impedirent, si illorum votis Deus annueret. Et est hoc ingenus nostrae corruptionis argumentum, quod in Christo amando peccamus, & tunc quoque salutis nostrae contraria facimus, quando pietatis studio quam maxime officimur. Nam tunc quoque vel crucem deprecamur, quae regnum eius latissime propagatur; vel ad vindictam excitare cupimus eum, à cuius bonitate & misericordia totius mundi salus dependet; vel inconsulto zelo abrepti in arma ruimus, quae plerumq; maioris calamitatis causa sunt; vel nostri animi intentionem secuti cultus superstitiosos instituiamus, quibus Christi et meriti eius gloria paulatim obscuratur. Et qui nihil horum faciunt, ij disputationes de fide & religione deq; Christi praecipis instituant, & in eo summam pietatis consistere arbitrantur, si illis omnia loca cum publica tum privata compliant, & omnium auribus molesti sint. Sed longe aliter de hac causa Christus pronuntiat. Si (inquirit) diligitis me, praeccepta mea seruate. Ergo praceptorum eius observatio vera & diligens (quam fidei obedientiam dicit Apostolus) germana & propria nota est eius dilectionis, quae nos illi gratos & acceptos reddit. Quemadmodum enim ij demum filij patris sui verè amantes censentur, qui illius iussis obtemperant, frustra autem de parentum dilectione differunt, qui sua inobediencia eos offendent & irritare non verentur. Ita Christus quoque non alios sincero sui amore accensos putabit, quam qui hunc fido & sedulo obsequio testantur, procul vero abs se rejiciet omnes, qui praeccepta eius contumaciter & procerè spernunt. Docet hoc ipsum etiam Matthaei septimo Cap. quando ait: Non

Discipulos officij admonet.

Christi dilectio consistat.

omnis, qui dicit mihi Domine Domine, ingredietur in regnum meum: sed qui fecerit volumtatem patris mei, qui in caelis est. Similiter, cum per Moysen olim Deus praecepisset: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & c. mox subiungit: Sicut verba ista, quae ego hodie tibi praecipio, in corde tuo, & inculcas ea filijs tuis, & c. Et apud Malachiam hypocritas, qui ipso patre gloriantur, & amantes volebant videri, ad hunc modum confutat: Filius honorat patrem, & servus dominum suum. Si ergo ego pater sum, ubi est honor meus? si verò dominus sum vester, ubi mei timor? Et supra octavo Capite ex Deo natos esse negavit, qui verbum suum non audierunt. Constat ergo ex his, à Dei dilectione alienissimos esse, quicumque eius praecepta contemnunt, & suae carnis desideria praeserunt. Possunt illi vana aliqua persuasione sibi ipsis imponere, & Dei amore plenius bati stare, sed suis factis se ipsos mendacij arguunt.

Contra traditiones hominum.

At simul observabitis, quòd discretè de suis praeceptis loquitur Dominus. Nec enim ait: Si diligitis me, servate maiorum traditiones, sacerdotum statuta & decreta Conciliorum, vel facite quòd vobis non & sanctum videtur, aut ex bona animi intentione cultus magnificos et sumptuosos instituat, sed praecepta ME servate. Et quòd discipulis dicit, ad omnes similiter pertinet, qui ipsius cultum videri volunt. Nec enim alia apostolos predicare iussit, quam quae ipse tradiderit. Et Ad actum sententiam illam olim per Isaiam pronuntiatam confirmat: Frustra me colunt, docentes homines etrinas. Abolentur igitur hoc loco hominum traditiones, & quaecumque in fidei & religionis causa nostro cerebro fingimus. Comendant quidem sua decreta Pontifices auctoritate ecclesiae, & eo argumento eandem, quae scripturis debetur, fidem illis vendicant. At nos ecclesiae titulo indignum ducimus, quae non vnius sponsi vocem audit, neque aliud Dei verbum novimus, quàm quòd in scripturis continetur, quas à Deo inspiratas esse, & ad hominum Christiani perfectionem sufficere. Apostolus testatur. Scimus praeterea cultus eiusmodi, qui ab hominibus instituitur, magnifico quidem splendore apparatu commendari: sed meretricius ille ornatus est, quem sponsus Christus ferre non potest, quia in sua sponsa nihil aliunde acceptum videre vult, nihil etiam ferre, quòd ab ipso mentem avertat, & vnius nobis ad omnia sufficit. Et de omnibus istis olim per prophetam pronuntiauit Dominus: Quae requisivit ista de manibus vestris?

Praecepta Christi quae sint.

Videamus autem, quae nam illa Christi praecepta sint, quorum observatio nobis ad restandam dilectionem necessaria est. Continentur ea in scripturis, neque in incertis & ad quosvis auras flammis volitantibus Sibylla folijs quari debent, simulque paucis comprehendì possunt. Primum & praecipuum eorum caput est Fides, ut nimirum in ipsum credamus, & quidem talem agnoscamus, qualem apostoli predicant. Exigit hoc, quoties fidem nobis commendat, laborantes & oneratos ad se saltem vocat, & promissiones salutis omnes solis credentibus accommodat: sicuti multis doceri solet, si in Sole meridiano clariore aliqua demonstratione opus esset. Regulam autem fidei ipse constituit evangelij doctrinam, cuius praedicationem apostolis suis mandavit. Eius enim verba sunt: Ite in universum & predicate EVANGELIUM omnibus creaturis. Quisquis crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit. Et infra Capite decimo septimo dicentem audiemus: Non pro eis (hisce numeris undecim discipulis) rogo tantum, sed & pro ijs qui credituri sunt PER SERMONEM ERVMI in me. Est hoc probè observandū propter eos, qui simplex & rude vulgus ad fidei ecclesiam mittunt, ut in ea omnes perseverent hortentur, non autem exponunt quae naïlla sunt, vel etià ex suo capite novos fidei articulos condunt, eosque, ut necessarios ad salutem omnibus obrudunt, cum eorum mentio fiat in scriptis Apostolorum, quos suae fidei praecones Christus constituit. Pie ergo & rectè maioribus nostris factum est, qui fidei articulos in breuem summam contraxerunt, quae Symbolica Apostolorum dicitur, & hanc fidei regulam esse voluerunt, ad quam omnes examinentur, quae Christi nomen sibi usurpabant: sicuti apud Irenaeum & Tertullianum, vetustissimos & apostolorum temporibus proximos scriptores est videre. Alterum praecceptorum Christi caput est, ut exemplum imitemur. Quòd enim supra de pedum ablutione dixit, Exemplum praebebi vobis, ut sicut ego feci, ita & vos faciatis: hoc ipsum ad omnia extendi debet, quae similiter ab illo nobis in exemplum praebita sunt. Nam idem alibi ait: Discite à me, quòd mitis sum & humilis corde. Et Petrus illi per se passum esse, & nobis exemplum reliquisse ait, cuius vestigia sequamur. Potest autem hoc praecipuum diduci. Elucet enim in exemplo Christi perfectissima obedientia & extrema humilitas, quae

is vsq; demisit se, vt serui forma assumpta ad mortem vsq; omnium acerbissimam patri obedierit, ne
 ipse aeterno de nobis redimendis decreto deesset. Innocentia vero ita studuit, vt de ea Pilatus quoq;
 & Herodes testati sint, & illius hostes ne falsis quidem testibus aliquid reprehensione dignum inue-
 nire potuerint. De charitate vero eius quid dicere attinet, quando propter nos qui omni beneficio in-
 digni eramus, omne genus malorum & ipsam quoq; mortem sufferre voluit? His ergo nos etiam stu-
 dere decet, & secundum ipsius exemplum nostram quoq; vocationem sequi, cui nos destinatos esse vi-
 demus, & ita ipsius precepta seruabimus, & eundem vere diligemus. Et haec illa sunt, quae & scri-
 pturae passim exigunt, & quorum studium in Sacramentorum vsu profitemur, & ad quorum obser-
 uationem per illa arctissimo religionis vinculo obstringimur. Quod si autem ista cum nostri seculi
 moribus conferas, Deum immortalem, quam alienos ab his inuenies plerosq;, qui se Christianissimos
 esse profiterentur? Rara igitur est hodie in terris vera & sincera Christi dilectio: vt iam nihil de ijs
 dicamus, qui non contenti eius precepta neglexisse, insuper hostiliter alios persecutur, quos aliquo
 eorum studio teneri vident. Sunt hi aperti illius hostes, quocumq; sese titulo pallient. Quia ergo totus
 seruumundus ex hypocritis & apertis Christi hostibus constat, quid mirum est, si suam aduersus nos
 etiam Deus nouis & horrendis iudicijis quoridie declarat?

Ceterum quia haec carni dura sunt, & multas remoras ijs mundus iniicit, qui vero Christi amo-
 re necesse precepta eius obseruare student, paraclētū, id est consolatorem, aduocatum siue tutorem se
 daturam pollicetur, qui illos confirmet, regat atq; tueatur, neq; unquam ab illis discedat. Et ego ro-
 gabo, ut loquitur pater, & alium paraclētem dabit vobis, vt maneat vobiscum in aeternum, &c. Ita
 vero loquitur, quoad Mediatoris personam, quā illi pater imposuit. Quoad enim Dei Filius et eius-
 dem cum patre essentiae & maiestatis est, precibus minimē opus habet, sed de suo largitur quicquid
 vult. Et ideo in sequenti Cap. dicit: Cum venerit paraclētus, quē EGO mittam vobis à patre, &c.
 Perro dicitur loci sensus est: Ego quidē vobis haecenus adfui, neq; passus sum vobis aliquid deserui,
 defendi itē aduersus invidias atq; pericula: Sed quia mei discessus hora instat, neq; post haec vobiscum
 corporaliter versabor, efficiam vt alium tutorem & aduocatum habeatis, qui non ad breue tempus,
 sed perpetuō & in aeternum penes vos maneat.

Vt primum obseruabimus, quem sibi vicarium Christus substituat. Num Petrum, quem apo-
 stolorum principem nonnulli dixerunt? num Ioannem dilectum discipulum? num aliquem alium ex
 discipulorum numero? num matrem virginem? num angelum, aut vnum ex patrum siue propheta-
 rum olim defunctorum ordine, sicuti de Enoch & Elia reditu quidam fabulantur? Nequaquam.
 Nam vt de alijs nihil dicamus, longē aliud fuit apostolorum officium, quos sui euāgelij praecones &
 mysteriorum regni sui dispensatores (vt Paulus loquitur) non autem suos vicarios esse voluit. Et
 si vicarij munus atque officium consideres, illi vices Christi nequaquam obire potuerunt. Quia nec
 vbiq; ppe adesse, neq; in animis hominum efficaciter operari, neq; illis vica spiritum largiri, neq; ad-
 uersus hostes tam visibiles quā inuisibiles ecclesiam tueri potuissent. Sunt autem haec Christi capi-
 ta nostri officia, qui cum suam gloriam nemini cedat, se ipsum ecclesiae suae semper praesentem pollice-
 tur. Ego (inquit) vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi. Praesentiae autem suae modum hic
 designat, quod nimirum spiritum sanctum, sibi patriq; coeternum & consubstantialem dare velit, &
 per hunc ea efficaciter operari, quae paulo ante recensuimus, & si quae alia sunt ad ecclesiae conserva-
 tionem necessaria. Et ita locum istum veteres intellexerunt, ex quibus Tertullianus Christum scri-
 bit in caelo ereptum sedere ad dexteram patris, misisse autē VICARIAM vim spiritus sancti,
 qui credentes agat. Hanc vero nobis magis necessariam esse, quā corporis sui praesentiam, ipse Do-
 minus infra testatur. Cap. 16. Ego veritatē dico vobis, expedit vobis vt ego abeam; nā nisi abiero,
 consolator ille non veniet ad vos; sin autem abiero, mittam eū ad vos, &c. Simul itaq; hoc loco erro-
 res duo grauissimi confutantur, alter eorū, qui Christi vicarios fingunt Romanos Pontifices, & ec-
 clesiae caput imponunt, quibus nihil ferē sanioris cerebri inest, vt nunc de eorundem moribus fedisti-
 mus nihil dicamus; alter eorum, qui de corporis Christi praesentia in terris nobiscum litigant, & dum
 bene nobis ad salutis nostrae cōseruationem necessariam esse contendunt, ipsum spiritum sanctum non
 vultari iniuria efficiunt. Tantum enim huius virtuti derogant, quantum praesentiae corporis tri-
 buunt. Simulq; in Christum contumeliosi sunt, quē nupiam operari & regnare credunt, nisi vbi cor-
 poris

Spiritus pro-
 mittitur para-
 clētus.

Vicarius Chri-
 sti quis.

pore suo presens adfit. Atqui constat illum, quando mortali adhuc corpore inter homines visibiliter aliquos curavisse, à quibus procul aberat. Num ergo nunc illius potentiam in celesti maiestate potius imminutam putabimus? Sed de his alibi plura.

Spiritus sancti
descriptio.

Nunc quomodo spiritum istum Dominus describat, audiamus. Primum quoad essentiam, sic seculum Deum esse docet, sibi & patri coessentialem. Sibi enim hunc substituit vicarium, qui ea omnia abunde prestaturus sit, quae ipse haecenus praestiterit, & quae non nisi diuina virtute praestari possunt. Alium verò à se nominando personarum in Deo distinctionem notat. Habes itaque hoc locum spiritus Christi verbis expositum sacrosanctae & adorandae Trinitatis mysterium. Disertè enim se & patrem & spiritum nominat, & qui alibi se cum patre unum esse ait, nunc spiritum quos coniungit, eandem illi secum & patre virtutem tribuens. Deinde quoad officium suae effectus, paraclitum vocat, quod proprie consolatorem simul & aduocatam significat, quales in foro aut iudicio constitutus suo consilio & patrocinio adesse solent. Nec id temerè, quando omnia fideliter praestat, quae fidelis aduocatus officia sunt. Consolatur enim in tentationibus, et omnes satanae, aduersarij nostri calumnias & dissimulationes confutat, vel nobis argumeta, quibus has diluamus, suggerit, & ita intra conscientias salutem certat, securus reddit. Quo nomine arrhabo salutis dicitur. Idè etiam nos animat, ut qui natura peccatores & à Deo alieni sumus, in ipso clamemus, Abba pater. Quoad homines verò, pressus nos precatur, ne mundi huius exemplo seducamur, in periculis animi & vires dat, ne metu aut terrore abigebamur: sapientia lucem accendit, ut videamus quid facto opus sit: ad hoc os & linguam infundit, ut ad captiosas hostium quaestiones respondere, & ea loqui possimus, quae ad nostram salutem causam pertinent. Ideo illum apostolis in specie ignis & linguarum misit Dominus. Deinde spiritum veritatis vocat, non modò quia ipse verax est, sed quia in veritatem omnem inducit eos, quos sua virtute illuminat, de quo infra apertius loquetur. Est ergo vere paraclitus, id est consolator, tutor & aduocatus fidelis: & quia hunc omnibus credentibus confert Christus, nos in illo fortes esse conuenit, neque huius mundi et principis eius minis sine terriculamentis succumbere. Est enim eo efficacior huius promissionis consolatio, quòd paraclitum hunc nunquam à nobis recessurum audimus, cum ea ceterum nobis detur, ut in aeternum nobiscum maneat. Nunquam ergo hunc nobis mundus hic aut diaboli eripient, sed quò magis illi coneramos insaniunt, eo fortius ille suas in nobis vires exercet, sicut in martyrum exemplis esse videre.

Qui spiritus
sancti capaces
sunt.

Sequitur postrema huius loci pars, quae docet, qui huius spiritus capaces sint. Vbi primum mundum excludit, dicens: Quem mundus non potest recipere. Ita verò doni huius excellentiam commendat, istud vulgare putent, simulq; ipsos ad illud amplectendum extimulat. Est autem hoc vox data à modum & terribilis, si cogitemus à Christo simul & omni salute exclusos esse homines, quoad spiritum eius non admittunt. Sic enim Paulus loquitur ad Roman. octauo cap. Si quis spiritum Christi non habet, hic non est eius. Ideo dicti huius causam in ipso mundo monstrat Dominus, ne quis dum morose aut iniquitatis accuset. Quia non videt eum, neque nouit eum. Itaq; per mundum hominum mundo per omnia deditos intelligit. Tales spiritum Christi neque vident, neque nouerunt, id est non rati sunt eum, neque eo delectantur, quem suis studijs contrarium esse sentiunt. Et sanè ingens & immensum inter spiritum Christi & mundum hunc discrimen est. Ille enim celestis & diuinus, hic terrenus & carnalis est. Ille sanctus, hic profanus & impurus est, ut non temere quidam per contrarium mundum dictum putarint, quasi minime mundum. Ille veritatis spiritus est, hic totus mendacitatis, dolis & imposturis delectatur, & hypocritam agit, quando optimus esse videtur. Adde huius animalis homo non percipit ea, quae sunt spiritus Dei, eo quòd illa non sensibus, non carnis uisibus, sed sola fide percipi possunt. Rectè ergo mundum & huic deditos à spiritu sui communiōne Christi excludit. Eundem verò discipulis suis pollicetur, quando addit: Vos autè cognoscitis eum, quia qui in uos manet, & in uobis erit. Id est, vos iam nunc sentitis illius operationem, & ei iam pridem locum deditis. Huius enim virtute factum est, quòd me uocantem secuti estis, quòd mecum huius uerba uerba uerba, quòd me diligitis, quòd mea doctrina delectamini, & uos à mundo hoc alienos esse ostendit. Implebitur ergo in uobis promissio mea, Omni habenti dabitur: & quia locum datis spiritui meo, augetur in uobis per dona sua, ut indies in omni bono proficiatis. Unde colligimus, eos deditos spiritus sancti capaces esse, qui mundo huic & impuris eius studijs renuntiant, & oblata sibi gratia

non improbe rejiciunt. Posset hoc multis exemplis illustrari, si ita opus esset. Nunc potius obseruemus, quid tanta sit mundi huius corruptio, quoad scelera & superstitiones. Mirantur enim hanc multum, & offenduntur quoque, quasi huius fontes ex euangelij predicatione scatiant, quod multos dicere non poterit. Sed quid mirum, quando ita vivit mundus, ut satis constet, illum non capacem esse spiritus sancti, qui solus pietatis & veritatis studium in hominum animis accendit? Nostrum fuerit apostolos imitari. Vocavit eos Christus, & ipsi vocantem secuti sunt. Fuerunt in illis aliqui naivi & viri, sed admisserunt institutionem, neque reluctati sunt contumaciter. Adhuc multis alijs à Christo deficientibus, ipsi cum eo constantes manserunt. Dedit ergo illis uberiorem spiritum Dominus, quo in ipsis operante indies profecerunt, & vasa gloriae eximia facti sunt. Ipsos (inquam) imitemur, & ipsi quoque sequamur vocantem nos Dominum, ad monentem patienter feramus, reprehensioe sumus meliores, oremus denique cum Davide, ne spiritum suum à nobis Deus auferat. Ita fiet, ut Christo Iesu vere insit, adversa quaeq; superare possimus, & in eodem aeternum vivamus: cui deus situr benedictio, honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.

HOMILIA CXXXIII.

Non relinquam vos orphanos, venio ad vos. Adhuc paululum, & mundus me non amplius videbit: vos autem videtis me, quia ego vivo, & vos vivetis. In illo die vos cognoscetis, quod ego sum in patre meo, & vos in me, & ego in vobis. Qui tenet praecepta mea et servat ea, is ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur à patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo meipsum ei.

Et si Dei verbum, quod in scripturis continetur, omnia perfecte contineat, quae ad salutem consequenda nobis cognita necessaria sunt, non sufficit tamen illud simpliciter proposuisse, sed propriam nobis naturam corruptionem assidua doctrina, hortatione, & interdum increpatione opus est. Quod ipsum in adversis quoque, & curis sine tentationibus, quae inde nascuntur, locum habet: ubi simpliciter non satis est qualemcumque consolationem adhibuisse, nisi firmis simul & validis argumentis suarationibus omnia ea removeantur, quae animi dolorem & sollicitudinem instaurant. Observat hoc diligenter Christus in praesenti tractatione, quae suos discipulos propter suum discessum anxios consolatur. Multa enim buxibus dixit, quae animos mæstos & consternatos erigere atque reconciliare poterant: inter quae postremum fuit spiritus sancti promissio, qui eius vices obiturus, & ita ipsos gubernaturus sit, ut nulla salutis iactura timeri debeat. At quia caro novae subinde cogitationes suggerit, & admodum difficile est promissionibus spiritualibus consolari eos, qui toti à carnis sensu & huius seculi splendore dependent, pergit pluribus adhuc cum illis agere, & quod promissit antea, nunc diligentius explicat, simulque reperit quod de eorum officio dixerat, qui promissionibus istis frui volunt.

Primo, non relinquam (ait) vos orphanos, id est non ita vos deseram, ut instar orphanorum seu pupillorum derelicti & omnium ludibrio expositi sitis. Nam ego ipse ad vos venio, & mea praesentia vos visitabo. Quae verba plerique de eius resurrectione exponunt, postquam ad eos reversus & diebus aliquot cum ipsis conversatus est. Sed quia non admodum diuturna fuit ea praesentia, Christus autem consolationem adhibere voluit, cuius effectus illos perpetuo confirmaret, verisimilior mihi eorum sententia videtur, qui hanc particulam praecedentis expositionem esse aiunt. Quia enim alium paracletum promiserat, poterant illi aliquem prorsus ab ipso diuersum animo concipere, de quo ipsius praesentia aut protectione omnino desperare. Docet ergo seipsum adesse velle, per spiritum scilicet, qui est propter personam distinctionem alius ab ipso dicatur, non aliud tamen sit quoad essentiam. Ita quae de solo corpore suo hic agi, quod ex hoc mundo in caelestem gloriam subuehi oporteat, cum ipse in terra quoad diuinam virtutem & protectionem à suis nunquam discedat. Et ita locum hunc D. Cyrillus intellexit, qui ex eo probat spiritus sancti Deitatem, quae is cum patre & filio unum est. Orphanos autem suae pupillos dicit discipulos, ut suae illos conditionis admoneret, & ita excitet, ut propria virtutis fiducia, se ipsi regendos praebant.

Christus non relinquit suos orphanos.

Ecclesie et cre-
dendum condi-
tio in terris.

Et sane non parum prodest ecclesie & singulorum fidelium, quam in hoc mundo sustinent, quoniam crebro & diligenter inspicisse, eod quod natura confidentiores sumus, & ideo nobis vix parum persuaderi, ut nos totos Christo submitamus, qui spiritu suo nos gubernet. Sumus autem tunc orphani, quam primum ille manum suam subducit. Ut enim pupilli tenerioris etatis per se ipsos non sapiunt, neque facile inveniunt aliquos, qui ipsorum curam serio suscipiant: Ita ex nobis non videmus quae nobis salutaria sunt, & fere per auita errorum atque pravorum affectuum ad exitum delatimur, paucos vero inuenimus, qui salutem nostram sibi cordi esse patiantur, quando omnes quae sua sunt quaerunt, alios vero facile negligunt. Ut ergo pupilli praesidio destituti, quorumuis libidini subiacent, & fere ab illis spoliantur, qui eorum tutores & patroni esse debent: Ita pij, cum protectores in terris paucos habeant, omnium ludibrio expositi sunt, & ab ijs potissimum affliguntur, quos ipsorum tutores esse decebat: quales nimirum sunt antistites, qui ecclesie gubernationem ad se pertinere autem magis stratus, quos ideo Deus gladio armavit, ut & pios omnes privatim tueantur, & (ut Iherosolimita) ecclesie nutritios agant. Plerumque enim fit, ut illi quidem in lupos degenerent, hi vero tyranii fieri & aduersus vere fidei professores ferro & igne grassentur. Potest hoc omnium seculorum exemplum probari, & hodie idem ecclesia tota publice, pij vero singuli privatim experiuntur et sentiunt. Nam licet interdum aliquos lucris spes ad ecclesie curam suae defensionem attrahat, qui magno animo profectus tamen ille zelus deseruiscit, quam primum spe illam intercedit, pericula autem sibi proposita esse vident. At non debent ista nos terrere, neque ideo nos omni patrum destitutos putemus. Vixit enim & regnat in caelis Deus, cuius providentia & imperium in omnia etiam terra angulos extenditur. Is vero in scripturis se orphanorum & viduarum patrem esse professus, & aduersus eorum oppressores ira implacabili exardet. Num ergo illum vel ecclesie curam despicimus putabimus, quae viduae instar in terris hisce mereret, vel in se credentes negligere, qui & ab hostibus aupertis crudeliter affliguntur, & a male fidei tutoribus per artes plane proditorias circumuerti solentur? Nouit certe suos Dominus, & in numerato habet oues suas bonus ille pastor, qui animas suas pro nobis posuit. Itaque non relinquit orphanos, quamuis mundo tales esse videntur. Adest enim ille spiritu suo, in aduersis consilia salutaria suggerit, in tentationibus solatur & confirmat, in periculis tuetur, & non raro in illorum hostes horrenda ira sua exempla edere consuevit. Eius enim vox est: Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Et hoc quoque omnium seculorum exemplis probatum non orunt, quicunque sacram & ecclesiasticam historiam vel a primo limine salutarum. Simus ergo fortes in Domino, qui nos supra vires tentari non sinet. Meminerint autem alteri illi, fore tempus quando suae perfidiae & crudelitatis poenas dignas exoluent.

Christus seipsum
mundo ingrato
negat.

Sed redeamus ad verba Christi, qui in consolatione instituta pergens hoc quoque addit. Adversus patulum, & mundus me non amplius videbit: vos autem videtis me, quia ego vivo, & vos viuatis. Videtur haec primum opponere iniquo & corrupto Iudaeorum iudicio, qui ipsum e medio sublatum dicebant, & ex eo sibi omnem felicitatem pollicebantur. Dicit ergo: Non est, quod mundus meam presentiam tam impatienter ferat, aut de me tollendo tantum laboris sibi sumat. Nec enim postquam in terris hisce manebit, sed pauculae horae mihi restant, quibus elapsis ego moriar & sepulchrum manebor, & ab eo tempore non videbit me amplius, qui huic mundo additi nihil quam carnalia spectant. Sed non ideo illis tunc omnia pro votis succedent, quemadmodum sibi ipsi pollicentur. Nam postquam mecum auferetur Dei favor & protectio. Itaque a Deo repudiati in hostium manus tradentur, & ad animas & corpora miserissimi mortaliu fieri. Id vero ita accidisse, ex historijs patet, & quae in diurnum usque diem durat Iudaicae gentis calamitas, Christi verbis fidem facit. Nam amijsi regnum terra patribus promissa, in orbem totum dispersi non reprob. modo verumetiam ecclesie legumina constitutione carent: & quem corporeis oculis videre noluerunt, Iesum Christum, nunc animis etiam videre aut agnoscere non possunt: sed omnibus modis miseri quoad animas simul & corpora perueniunt. Quod exemplum vram propius intuerentur, quibus adeo molesta est euangelij praedicatione, & tunc demum se felices fore existimant, si tam illa quam disciplina euangelica inigo liberentur. Postquam autem quidem facile assequi quod volunt, & ab ingratis atque contumacibus sponse discedet Christus, & pergant. At quia idem vnicus gratiae Mediator est, succedet in eius locum ira Dei et maledictio, quae nus omne malorum seculum trahet. Nec desunt exempla cum vetera in recentia, quae hoc ita euenire testantur.

At ne quis impiorum contumaciam pijs quog, fraudi fore putaret, simul etiam terrōi medetur
 Dominus, quem ex eius morte discipuli concepturi erant, & ideo addit: Vos autem videtis me, quia
 ego vivo & vos vivetis. Sensus est: Non terreant vos quae ingratas & rebellibus denuntio. Aliter
 enim vobiscum ageretur, à quibus meisum non ita, ut à mundo impio subducam. Nam etsi moriar,
 quia tamen ipsa vita sum, mors mihi non dominabitur, quò minus ex mortuis resurgam. Vos quog,
 non modo ex omni periculo tunc liberabimini, ne quid mali vobis inferant, qui me occidunt, verum
 etiam quoad animas in me vivetis, ut neq, mors neq, inferi vobis praevalere possint. Sunt hæc nō vno
 modo impleta. Primò enim ex morte in vitam restitutus ad illos redijt, & cōspicuum se exhibuit,
 non quidem toti populo (ut Petrus coram Cornelio Cœturione loquitur) sed discipulis, quos prius sibi
 rerum suarum testes delegerat, cū quibus per dies quadraginta conuersatus est, & sui corporis resur-
 rectionem innumeris argumentis confirmavit. Viderunt ergo tunc illi apostoli, & inde concepto gau-
 dio ineffabili, quodammodo ipsi quog, in vitā redierūt, qui paulò ante metu cōsternati & mortuis simi-
 les erant. Deinde in cœlum subuectus, spiritum suum misit, quo illuminati reuera videre & intelli-
 gere ceperunt regni cœlestis atq, salutis mysteria, eumq, in illo vitam novam inchoarunt, qui prius
 circa inanes regni terreni cogitationes & bonorum corporalium spem occupabantur. Et huc referri
 debet, quod expositionis ergo subiicit: In illo die vos cognoscetis, quòd ego sum in patre meo, & vos
 in me, et ego in vobis. Loquitur enim de eo die vel tempore, quo spiritū sanctū acceperunt, ante cuius
 missionem hæc mysteria illos ignoravisse satis patet ex eo, quòd & de resurrectione eius toties prædi-
 canda dicitur, & iam in cœlos ascensuro Domino ineptissimam mouerunt de regno Israelis resti-
 tuendo questionem. Sed tunc (inquit) tam spiritus sancti illuminatione quàm reipsa & experientia
 notati intelligetis, quòd ego in patre sum, id est quòd patri coæternus & consubstantialis sum, cū
 in divina virtus sese in me potentissimè & efficacissimè exerit: quòd vos in me estis, & ego in vo-
 bis, id est quòd mihi per fidem insiti in vobis agentem & bona mea in vos liberaliter effunden-
 tem sentietis. Nam etsi vna sententia eorum hoc dictum enuntietur, non tamen ita accipi debet,
 quòd non aliter in patre sit filius, quàm nos in ipso sumus, & ipse in nobis. In patre enim est filius,
 & filius in patre natura (ut alibi pluribus est dictum) nos autem in illo sumus per fidem, quæ ei
 participat bonorum eius omnium consortes facit, ipse rursus in nobis est participatione, gratia & per
 spiritus communionem, qui vitam & salutem omnem in nobis efficaciter operatur. Ita membrum
 hoc postremum ipse Iannes exposuit in sua Canonica Capite tertio sic scribens: Nam qui servat præ-
 cepta eius, in eo habitat, & ipse in eo: & per hoc novimus quòd habitat in nobis, nempe ex spiritu,
 quem nobis dedit. Itaq, loco isto, ut & multis alijs, abusi sunt olim Arriani, quando non aliam inter
 patrem & filium unionem esse docuerunt, quàm quæ inter ipsum & nos est. Nec enim ex professo
 sic de aeterna sua Deitate sermone instituit, sed potius de suæ dispensationis mysterio, cuius ergo
 in mundum venerat, ut ostendat, patre quidem omnem bonorum & virtutis suæ plenitudinē in ipso
 deponisse, eandem verò per ipsum in nos effundi, qui per fidem ei inserimur.

impiorum con-
 tumacia non
 fraudi est pijs.

Christus omnia
 cum suis habet
 communia.

do sustinent, unde
 ideo nobis vix pat
 Sumus autē cruce
 ratis per se ipse
 nobis ipse non vidi
 m ad exitum deli
 omnes que sua se
 is libidini subiac
 protectores in ter
 tur, quos ipsorum
 se perirent autē
 ur, & ut Iudas
 ni verò rursus
 secularum exim
 er et sententi
 Nam
 magno animo
 illam intercl
 os omni patri
 erit in omni
 esse profutur
 e curam dep
 ui & ab hosti
 as circa vici
 tor, qui anim
 tur. Adhuc enim
 usurmat, in per
 Eius enim v
 implet probat
 unt. Simus ergo
 teri illi fore
 og addit. Adhuc
 & vos vivetis
 e medio sub
 mundus meam
 Lec enim poss
 & sepultura
 im carnalis
 centur. Nam
 nus et adter, &
 et patet, & qu
 Nam amij reg
 ecclesie legum
 unc animus
 & corpora
 lij prædicat
 venient. Post
 cedet Christi
 et maledictio
 ita emittit

propter peccata sua & conscientia terrores desperet, nemo inferorum metu absorbeat, nemo enim
& eius timori succumbat, aut etiam crudelibus piorum supplicij offeratur. Tolli enim hoc con-
Christus Iesus, & seipsum nobis communicans abunde sarcie defectus nostros. Licet ergo ex nobis ipse
stulti peccatores, peccati mancipia & in peccatis mortui, ideoq; aeterna etiam morte digni simus, tunc
item in mundo hoc affligamur, & ut oves mactationi destinatae occidamur quotidie, in Christo tamen
sapientes sumus, in Christo iusti & emancipati sumus, in Christo vivimus, & inter mortis cruciatum
vitam sentimus veram, adeoque à morte in vitam transimus. Haec verò quia non intelligit mundus
eò quòd corporeis sensibus percipi non possint, ideo Paulus vitam hanc nostram in Christo abso-
ditam esse aiebat, sed mox idè addit: Quando Christus, vita illa nostra, patrefactus fuerit, tunc et
cum eo declarabimini in gloria. Coloss. 3. Ita verò haec transferamus ad consolationem nostram, ut
simul officij nostri memores, studeamus huius vitae cursum secundum Christi praecepta iustissime, ut
nos eius verbo & spiritu duci intelligant, quicunq; actiones & studia nostra intuentur.

Christianorum
officia.

Et huc facit postrema huius loci pars, qua reperit, quod de sui dilectione & praeceptorum
observatione prius dixerat, ita nimirum ipsi occurrens, qui communionè cum Christo in exercitiis
professione consistere arbitrantur, & quidvis potius quàm illum amare consueverunt. Oportet ergo
quid nos facere conveniat, ut ipsi reuera in se bonis istis fruamur, qua ille suis pollicetur. Sic autem
ait: Qui tenet praecepta mea, & servat ea, is ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligit
patrem meum, & ego diligam eum, & manifestabo me ipsum ei. Comprehendit hic omnem felicitatem
re consequendae rationem, in qua inuestiganda ne quicquid laborant, quicunq; illam extra ipsum qua-
runt. Quia enim in solo Christo nobis pater reconciliatus est, & in illo vno donorum omnium the-
sauri continentur, fieri nequit, ut vel in hac vita praesenti vel in futura felices sint, quicunq; ab illo
alieni circa suae carnis studia vagantur. Ideo sui dilectionem nobis commendat, & per hoc nos suam
viri docet, ut bonorum suorum participes reddamur. At quia multi illa gloriantur falso, verum tamen
notas in effectibus monstrat, ut quid nos facere deceat intelligamus. Qui tenet praecepta mea, diligam
& servat ea, is ille est qui diligit me. Duo itaq; hic requiruntur: Primum, ut Christi praecepta
teneamus, id est, ut in illis rectè instituti, quid ille à nobis fieri velit, intelligamus. Sunt enim quidam
in libris descripta legunt, circumferunt, audiunt, recitant, verum tamen eorundem sensum ignorantes,
& ideo sepe graviter peccant, dum illorum observatores diligentissimi haberi volunt. Scilicet
diligenti opus est, ut Domini mentem rectè teneamus: quod David probe observavit, quando
tum pronuntiat, qui in lege Domini dies & noctes meditatatur, et idem frequenter orat, ut in
sibi indicare velit. Alterum est, ut praecepta ista servemus. Id autem faciunt, qui secundum
tam & studia sua omnia instituunt, & (ut alibi diximus) per fidei obedientiam se totos ipsius
tati accommodant. Non ergo vera & exacta praeceptorum Domini cognitio sufficit, sed in illis
bulare oportet. Ideo per Moysen quoq; olim subinde hoc repetebatur: Audi Israel statuta & iudicia,
quae ego doceo vos, ut faciatis, utq; vivatis, &c. Quae verò ista praecepta sunt, non opus est
tere, quando de illis nuper prolixè diximus. Fidem enim in se exigit, sine qua illum nemo diligit
est, & exempli sui imitationem, quae ut omnes alias virtutes in se complectitur, ita hoc im-
riter sumus destinati.

Christianorum
praemia.

Quia verò nos hic multa auocat, praemij amplissimis nos excitat Dominus, quibus felicitas
ma & omnibus numeris absoluta continetur. Primum est: Qui diligit me, diligetur à patre
Quid verò maius, excellentius & dulcius promitti poterat? Magnum est à viris praclaris
cipibus diligi, & si quibus hoc contingit, sibi nihil praeter ea deesse arbitrantur. At si se
gratia & fauor subito in iram commutetur, aut si maxime velint, non tamen semper
uare possint quos diligunt. At Deus, quia veritas est ipsa, amore sincero & perpetuo
fitur: & quia in filio eius fundatur, nostris quoq; in similitudinibus clementer ignoscit, quae
abundè sarciri videt. Rursum, quia omnipotens ille Dominus exercituum est, nemo illi
minus suos tueatur, seruet, inuet & asserat, quoties sua ope illos indigere viderit. Et cum
terrena modò & corporalia beneficia conferant, quae plerunq; scelerum & maximorum
sunt atq; materia, Deus suis spiritualia et caelestia dona largitur, quibus instructi terrenis
dam

beatatur, nemo enim illi enim hoc conu- et ergo ex nobis ipse re digni sima licet, in Christo tamen er mortis cruciatu in intelligi mandauit in Christo abscisus fuerit, tunc et rationem nostram, ut cepti a iustis, ut uentur.

praeceptorum suorum in exorta fide erunt. O tendit ergo ollicetur. Sic autem diligit me, dilectum munem felicitatem exera ipsam, quae totum omnium dicitur, quicquid dicitur et per hoc uis suam salu, uerum uis accepta mea, inquit Christi praecepta uis. Sunt enim quia in sensum iguere, olunt. Secundo igitur uasit, quando uis oras, ut is uis uis qui secundum ea uis se totos ipsas uis it, sed in illis uis il statuta et uis in opus est uis acceptum nemo diligit, ita hoc improprie uis, ad qua perhibe-

na uenire, ut ipsi ad salutem cedant. Deniq, ut filios amat nos Deus, & proinde regni sui hereditate fieri cupit. Superat ergo ista promissio omnem huius mundi felicitatem, & qui hac fruuntur, illis cum Paulo dicere licet: Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, qui fieri possit, ut non etiam cum eo omnia nobis gratificetur? Caterum alienari hic oportet, Christi uerba non ita accipi debere, quasi nos nostrorum operum meritis aut Christum diligendo, uicissim à Deo diligi mereamur. Nisi enim is nos prior diligit, nos illum neq, agnoscere, neq, diligere, aut ex nobis ipsis aliquid boni facere poterimus. Quod non obscure Ioannes in sua epistola docet, quando ait: In hoc est charitas, non quod nos dilexerimus Deum, sed quod ipse dilexerit nos, &c. Et rursus: Nos diligimus eum, quia ipse prior dilexit nos. Paulus uero nos dilectus fuisse ait, cum filij irae & aeterna morte digni essemus. Nō ergo tunc primum nos diligere incipit Deus, quando nos filium diligimus, sed quos iam antea diligebat, eos tunc maiori indies amore complectitur, & se suaq, bona omnia illis liberalius communicat, adeoq, certos facit de suo amore, ut nullas reuocantibus ab illo diuelli possint. Secundo ait: Et ego diligam eum. Est hoc prioris consequens. Nec enim fieri potest, ut non diligit filius eos, quos pater diligit, cui ille coaeternus & coessentialis est. At quos ille diligit, iisdem bona sua omnia communicat, de quibus antea diximus, neq, eos inquam parietur è manu sua eripi, quos in aeternum secum habere uult. Tertio addit: Et manifesta ueritas est. Ita uero pleniorum & indies augecentem sui cognitionem pollicetur, ex qua salus nostra dependet. Infra enim dicit: Haec est uita aeterna ut te (pater) solum cognoscant Deum uerum, & quem misisti Iesum Christum. Est igitur ueritas haec bonorum, quae nobis in hac uita agentibus obtingere possunt, praestantissimum: & ideo Paulus nihil praeter Iesum Christum scire uolebat, & idem quaecumque in mundo habuit pro stercorebus & damno ducebat, ut illo potiretur. Non acquiritur autem uera Christi ueritas, nisi ipse se nobis reuelat, eod quod animalis homo non percipit ea quae sunt spiritus Dei. Oremus ergo illum assiduis precibus, ut nobis quoad mundum orphanis ipse adit, & spiritu suo illuminatos in ueram sui cognitionem adducat, amorem suum in nobis accendat, ad praceptorum suorum obseruationem excitet, & olim regni sui caelestis heredes faciat. Ipsi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.

HOMILIA CXXXV.

Dicit ei Iudas, non ille Iscariotes: Dñe, quid est cur te nobis manifestaturus, & non mundo? Respondit Iesus, & dixit ei: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum ueniet, & mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me, sermones meos non seruat, & sermo quem auditis, non est meus, sed eius qui misit me patris. Haec locutus sum uobis apud uos manens. Paracletus autem ille, nempe spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille uos docebit omnia, & suggeret uobis omnia quae dixi uobis.

Mnis & grauidus argumentis hucusque discipulos suos Dominus consolatus est, inter quae postremum fuit, quod suos cultores, qui ipsum uere diligunt, ipse uicissim diligere, & seipsum illis plenius manifestare uelit. Vbi didicimus, ueram Christi cognitionem supremam omnium bonorum esse, quae in hac uita agentibus obtingere possunt. Est enim cum fide coniuncta, per quam illi inferimur, & bonorum quae nobis acquisiuit efficiuntur consortes. At quia tanta est humani ingenij tarditas, ut in tradendis caelestis regni mysterijs uix ulla diligentia sufficere possit, hoc ipsum quod dicit, modo plenius exponit atque confirmat: idq, per occasionem, quam ipsi praebuit Iudas, non Iscariotes ille proditor, sed Iacobi minoris frater, quem & Thaddaeum & Lebbaeum uocant, & cuius epistola inter Canonicas numeratur. In qua tractatione multa simul occurrunt, quae diligentem considerationem merentur.

Dependet autem ex praecedentibus Christi uerbis huius tractationis occasio. Dixerat enim, mundum non posse capere spiritum ueritatis, quem suis discipulis ipse daturus sit. Item: Adhuc paulu-

Occasio praesentis tractationis.

E e

lum, & mundus non amplius me videbit, vos autem videbitis me. Quae verba cum non probe inteligeret Iudas, & Christi cognitionem ita ad solos duodecim discipulos restringi putaret, non sine admiratione & dolore aliquo illa accipit, & ait illi: Domine, quid est cur te nobis sibi manifestatur, & non mundo? Quasi diceret: Magnum quid accidisse oportet, cuius causa te ipsum totum mundum reges, cum propheta regnum Messiae & veritatis lucē ad omnes gentes extendant. De illo enim scribitur: Dominabitur a mari usque ad mare. Item, Dabo te in sedes populi, & in lucem gentibus. Tu videbit omnis caro salutem Domini. Quid ergo factum est, quod istas promissiones abolere & solis nobis manifestare velis? Ut verò in mundi vocabulo errat, dum sub hoc simpliciter omnes homines intelligit, ita non obscure prodit suam oscitantiam, quae factum fuit, ut minus attendere, quae Dominus de sui dilectione & praeceptorum suorum observatione dixerat, & quibus mirari huius causas (quae nimirum nobis cognitu necessariae sunt) abunde declarat. Et quod pie fieri solet, ijs neglectis, quorum consideratio vtilissima esse poterat, inuili curiositate regi desideria altius scrutari conatur. Quod ipsum hodie faciunt, qui curiosi & temerarij disputationibus de praedestinatione & electione Deum quasi in ius vocant, dum ab eo rationem exigunt, cum hoc eodem vocet atque irahat, alios verò negligat. At tamen vitium hoc mitigat in Iuda, & eius arguit, qui ista dicere illum compulit, & in quo multa concurrunt, quae laudem merentur. Primo enim maxime astimat reuelationis Christi beneficium, & hanc singularem gratiam esse agnoscit, quod illi ipsum miseris mortalibus manifestare velit. At Dei gratiam magni facere & admirari, primum verè principium est. Deinde modestè sentit de semetipso & discipulis reliquis, quando mirum videtur, quod praeteritis multis alijs beneficium hoc ipsis solis conferri debeat. Praeterea dolent tantum bonum mundo negari, quamuis hunc ipsis infestum & inimicum hactenus sensisset. Ita videntur, quos quot sincero pietatis affectu sumi praeiudici. Quia enim seipsos & naturae suae corruptio- nem probe norunt, de semetipsis quidem humiliter admodum sentire, Dei verò beneficia maxime facere consueverunt. Abraham certe, cum se à Deo in colloquio familiare admitti videret, seipsum quasi admirans & ad extremum usque extenuans, ait: En obsecro, induci a me, ut loquerer cum Domino meo, qui pulvis sum & cinis. Dauidem verò neque regni maiestas, neque victoriarum successus extollere potuit, ut prioris suae conditionis immemor aduersus Deum superbi- ret. Imò cum prioribus beneficijs promissionem de Messia ex eius posteritate nascituro Deo ad- ieceret, cum magna admiratione exclamat: Quis sum ego Domine Deus, & quae domus mea, quae me tantopere euehis? Similiter Petrus, cum ex admirabili piscium captura Christum agnosceret, dicebat: Exi à me Domine, nam homo peccator sum. Et nota est pij illius Centurionis responsio: Domine, non sum dignus, ut tectum meum subeas. Denique omnium sanctorum vox est, quae in Psalmo octauo habetur: Et quid est homo mortalis, ut memoriam eius habeas, & filius hominis ut eum inuisas? Vides ergo, quid de illis iudices, qui suarum virium & propriae iustitiae merito- rum fiducia elati, Deum sibi ipsi debitorem constituunt, & importuna suorum operum com- memoracione ab illo quasi laboris sui mercedem exigunt. Referunt hi non Christi discipulos, sed phariseos, quos hoc in more habuisse euangelica historia testatur. Ceterum non humilem modò suae mi- nitaris confessores & magnifici beneficiorum Dei aestimatores sunt germani Christi discipuli, verum etiam ob aliorum hominum perdicionem vehementer dolent, etiamsi ab illis pessimam gratiam referri sentiant. Quo argumento testantur, se Dei gloriam pluris facere quam priuatos affectus, quibus homines carnales ad vindictae cupiditatem accenduntur. Et in hoc etiam Christi ingenio atque moribus referunt, quem Iudaici populi perdicionem & ingratis vrbis excidium cum gemitibus & lachrymis praedixisse scimus. Paulus certe dies & noctes pro Iudaeis preces faciebat, & pro iis sus- ciebat anathema fieri, qui odio implacabili eius vitia insidiabantur. Et Moses Israelitarum salutem consultum cupiebat, quamuis ingratisimos iam saepe expertus esset, ne Dei gloria & nomen in illorum excidio periclitaretur. Exod. 32. Erant haec illis diligenter consideranda, quibus daturus erat libertate frui, cum tam multi sint, quibus hoc aut omnino negatur, qui idem in suis erroribus male- reunt: aut nò nisi cum summo fortunarum simul & vitae periculo cōceditur, ut carnis oculos habent in quibus Dei verbum audiant, preces ad Deum publicas fundant, & sacramenti à Christo instituti legitime utantur. Agnoscat illi quae se Dei beneficijs, gratos sese eidem praebent, dolent ante obitu- rum.

Pij de seipsis
modestè senti-
unt, aliorum
autem interi-
tu dolent.

meritam atque calamitatem, & cum Iuda hoc nostro dicant: Domine quid causa est, cur te ipsum nobis manifestes, & non alijs quoque innumeris, qui potentia, opibus & splendore externo nos superant? Qui obsecro nos sumus, quos otio & pace abundare sinis, reliquis inter persecutiones perpetuo periclitantibus, qui nobis multo meliores & sanctiores sunt? Haec (inquam) nos cogitare & dicere non audeamus, qui iam annis amplius quadraginta ecclesias recte constitutas habuimus, quas inter mundi vultusque tumultuantis furores Deus hucusque mirabiliter seruauit. Sed o ingratos & ignauos, qui & ista nunquam cogitant, & insuper pace & otio ad scelera & immanem morum licentiam abutuntur. Sed Christum Iuda respondentem audiamus.

Facit hoc ea ratione, ut regni sui mysteria non alius scrutetur, neq. primam salutis causam exponat, qua in aeterno Dei decreto fundata a libera & gratuita electione dependet, sed eam attingit, quae ad praesens institutum faciebat, ut nimirum discipulos ad verae pietatis studium & fidei constantiam excitet. Reperit ergo quod prius dixerat: Si quis diligit me, sermonem meum seruet, & pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, &c. Quibus verbis non negat, regnum suum & salutem, cuius ipse nobis auctor est, per totum orbem ad omnes gentes extendi oportere, neq. de hoc edictis veterum prophetarum oraculis contradicit: regni vero sui & salutis huius usum siue fructum ad eos restringit, qui ipsum vera fide amplectantur, & vitam viuunt vere Christianam. Sensus ergo verborum hic est: Quavis tu, cur me vobis manifestare velim, non autem mundo: & bene falso colligis, salutem ad vos solos pertinere. Atqui ego nihil huius dixi, sed in genere omnibus per meam gratiam pollicitus sum, qui me ex animo diligunt, & dilectionem istam fidei obedientia testantur. Quia vero te minus attentum fuisse video, aedem idem hoc iterum dico, tu quid velim diligere perpendito: Si quis me vero & non fucato amore prosequitur, is procul dubio meis praeceptis obtemperabit, ne quid faciat, quo ego offendi possim. Fiet ergo ut pater meus illum vicissim nouo & maiori amore complectatur: imo pater et ego (qui natura vnum sumus, neq. a nobis inuicem possumus diuelli) veniemus ad illum, & mansionem apud illum faciemus perpetuam. Rursus, qui me non diligit, sermones quoque meos non seruat. At talis omnino est mundus, id est, homines mundo & carni dediti. Hi enim me non diligunt, quem suis studijs contrarium esse vident, & ideo neq. praeparata mea seruant, sed omnia meae voluntati contraria faciunt, adeoque scientes volentes mihi aduersantur. Haec ergo causa est, quod me illis manifestare & propitium exhibere non possum. Vobis autem hoc beneficium praestabo, si quod hucusq. fecistis, in posterum quoque me amare, mihi obedire & placere perrexeritis. Hic (inquam) huius loci sensus est simplicissimus, & praesenti instituto quam maxime conueniens: in quo haec nobis obseruanda veniunt.

Primum, quia nota vniuersa fidelium ecclesia, vel etiam singuli fideles a mundo discernantur: Nimirum obedientia fidei, quae ex sincero Christi amore promanat. Quia enim ecclesia sponsa Christi est, fidelis dici non potest, si alterius quam sponsi sui dictis obtemperet. Ideo in Psalmo 45. ei dicitur: Audi filia & ride, & inclina aurem tuam: obliuiscere populi tui & domus patris tui. Rursum, quia fideles oues Christi dicuntur, illorum fuerit pastoris sui vocem audire & sequi: ut supra Capite decimo dictum est. Praeterea cum ecclesia domus Dei, singuli vero credentium illius domestici serui, imo filij & heredes censeantur, decet sane, ut sui patris familiaris verba attenti audiant, nisi abdicari & eici velint. Frustrata tamen auditur Christi sermo, nisi simul fide apprehendatur, & eiusdem amor nos in illius obsequium rapiat. Ex quibus colligitur, ecclesiae Christi membra non esse eos, qui verba eius rejiciunt & illi debitum obedientiae officium negant. Excluduntur ergo ab eius consortio Iudaei omnes, qui non contenti Christum neglexisse, illum insuper conuicijs & probris incessant. Excluduntur etiam Turcae, qui etsi Christum prophetam agnoscant, & aliquam historiae euangelicae partem admittant, non tamen credunt verbo eius, sed quae illi debetur gloria in Mahumetem suam transferunt. Excluduntur praeterea, qui Christum quidem nobiscum profitentur, sed non vnum illum audiunt, illi non obtemperant, non vni illi fidunt, vitam denique suam ita instituant, ut nihil in illis videre queas Christiano nomine dignum. Neque hic mihi aliquis illorum multitudinem, splendorem, victorias & successus obieciat. Scimus enim pauciores esse electos, si cum reproborum turba conferantur, & nullum esse personarum respectum apud Deum, nisi qui in Iesu Christo fundatur, qui solus nos illi gratos & acceptos reddit.

Cur Christus sui cognitione mundo neget.

Nota ecclesia & fidelium.

Christianorum
dignitas.

Deinde magna & omnem huius mundi gloriam longe superans Christianorum dignitas hoc loco considerari debet, quam tribus membris comprehendit. Primo, pater meus (inquit) diligit eum, qui me diligit & præceptis meis obtemperat. Continet hoc omnem felicitatem, ut in præcedenti sermone diximus, & si nihil aliud accedat, solum sufficere potest ad excitandū eos, qui non omnem pietatis sensum simul exuerunt. Addit tamen secundo loco: Et veniemus ad eum. Venire aut dicitur Deus humano more, quādo gratiam suam nobis vel declarat vel negat. Promittit ergo, quod Deus pijs semper presens futurus sit sua virtute, gratia, spiritu, ut non tūti modo sint interitus mundi procellas, verum etiam in dies magis magisque proficiant. Tertiū, Et mansionem apud nos faciemus. Quibus verbis continuationem gratia pollicetur, & quod veri credentes vna Domini pla futuri sint. Ita hoc Paulus exponit in posteriori ad Corinthios sic scribens: Vos templū estis Dei viventis, sicut dixit Deus: Habitabo in eis, & inambulabo, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus. Est hæc incomparabilis dignitas, qua nihil homini in hoc seculo maius & excellentius contingere potest, & eadem omnem felicitatem atq; salutem comprehendit. Quid enim ijs deesse poterit, qui Deum semper sibi præsentem, imò hospitem suum & ipsos inhabitantem habent? Placere illis, ipsi mirificè, quos Reges suo alloquio dignantur, aut ad quos illi aliquando diuertunt. At quid illi esse dicemus, si cum hac Dei facilitate conferatur, qui cum æternum & summum bonum sit, in tantum tamen hospitium sibi deligit, qui & peccatores & omnibus modis miseri atque calamitosi homines? At tamen non sufficit ista audivisse, sed eorundem usum nos tenere oportet, qui in duobus possumus consistit. Primum in omni aduersorum genere nos ista consolantur. Qui enim Deum sibi præsentem habent, ijs non egestas, non morbus aliquis, non mundus aut illius princeps, non denique ipsa mors nocere potest. Si Deus nobiscum (inquit Apostolus) quis contra nos? Aut quæ tanta vis erit, quæ huius templum factos ab eo separare aut diuellere queat? Huius ergo memores cum Davide dicimus: Dominus mihi adiutor, non timebo quid mihi faciat homo: Dominus lux mea & salus mea, in quo nam timebam? Dominus robur vitæ meæ, à quo expauescerem? Deinde excitare nos debet hæc Dei bonitas, ut hospites istos excipere & reuincere studeamus. Excipitur autem Deus pater cum filio & spiritu sancto per fidem, quæ & ipsum & promissiones eius apprehendit, reuincitur autem per obedientiam fidei, quæ carnis mortificationem, vitæ honestatem, innocentiam & omnes alias virtutes hominis Christiani complectitur. Neque fieri potest, ut Deo, qui sanctus est per omnia, cum non conueniat, qui ab his alieni prauorum affectuum desiderijs indulget. Notum est enim illud Domini: Sancti estote, quia ego sanctus sum Dominus Deus vester. At si hodie fidem & obedientiam in quaeras inter homines, vix vspiciam reperies. Nam est fidem multi profiteantur, eandem tamen in se negant, dum in periculis turpiter deficiunt & ad illicita auxilia conuertuntur. In communi vero omnium vitæ eos omnino mores passim est videre, quos Christus commemorat, quando de suo nouissimi seculi corruptissimo disserit. Quid ergo mirum fuerit, si irati Dei manum experiantur, & à nobis ille suam gratiam auferat, qui iam pridem ab illo secessionem fecimus, imò qui ad nos reuertemur impie reicimus?

Sermonis Christi
sua authoritas.

Ceterum quia suorum sermonum obseruationem toties iam cōmendauit, ne quid insolentius videretur, eius rationem reddit, & doctrinae suæ authoritatem asserit. Subijcit enim: Et sermo quem auditis, non est meus, sed eius qui misit me patris. Sensus est. Ne miremini, quod tantum me tribuo, ut ipsum patrem illis proprium, imò contubernalem fore pollicear, qui meum sermonem loquuntur. Nam hic sermo, quem ex me auditis, non est meus (nimirum quoad hominem, quem assumptum) sed diuinus est, & mihi à patre creditus, qui me ab æterno præordinauit, ut humani generis omnium illo propitio vretur. Faciunt hæc ad asserendam Christi & doctrinae eius authoritatem, de qua dicitur in multis plura Cap. 7. in hæc verba: Doctrina mea non est mea, sed eius qui misit me. Nunc tamen ipsi uabimus diligenter, de quo nam sermone loquatur Dominus: de eo nimirum, quem ex illo quædam diebant discipuli, & cuius prædicatione ipsi postea cōmiserunt. Est is euangelium, quo docetur, Iesum esse Christum, id est, regem & sacerdotē adeoq; vnicū humane salutis auctore. Hoc enim ex ipsius Christi ore audiuerunt Apostoli, hoc illis postea suggestit spiritus sanctus, ut paulo post audierunt, & hoc ipsum tanta constantia & tam vnanimi cōsensu illi prædicauerunt, ut Paulus anathema prædicauerit.

tam angelos quam homines, qui diuersum predicare audent. Minime ergo audiri debent, qui hodie verum quoddam nobis fingunt non scriptum, & huius pretextu sua somnia aut figmenta hominibus obtrudunt. Imitentur potius singula hanc Iesu Christi modestiam, qui doctrinam suam non priuata, sed publica patris sui auctoritate commendat. Pudeat igitur sue temeritatis Pontifices & alios quosvis, qui suas traditiones recipi volunt, quamuis a scripturis & verbo Dei scripto alienissimas esse non possint negare. Nos nemini locum demus, nisi qui legitime vocatus & missus cum Christo dicere possit. Sermo, quem auditis, non est meus, sed eius qui misit me. Num autem quis istud verum dicat, max. patebit, si quod docetur, ad scripturam Canonem examinemus. Neque temerarij censeri debent, qui doctrinam examinant. Vult enim Apostolus iudicium penes eos esse qui in ecclesia confident. Et idem omnia probate (inquit) quod bonum fuerit tenete. Et Ioanes scribit in priori epistola Cap. 4. Ne cuius spiritum credatis, sed probate spiritum, an ex Deo sint, &c.

At probe sciebat Dominus, discipulos rudiores & tardiores adhuc esse, quam vt mysteria hęc ipsius capere. Ne ergo sua illa ruditate terrui animum desponderent, repetit promissionem de spiritu sancto, & ostendit fore tempus, quando hęc omnia intelligant, & fructum ex ijs percipiant verum. Dicit autem: Hęc locutus sum vobis apud vos manens; paracletus autem ille, nempe spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, &c. Ita verò vult dicere: Minus ego coram presens vobiscum egi, & plenè tradidi, quæcumq; ad salutem cogniti & obseruati necessaria sunt. At vos nihil horum intellexistis hactenus, & idèo vos nunc varijs & molestissimis cogitationibus diuexari scio, quando me iam discessum parare auditis. Sed ego vos animo tranquillo & presenti esse iubeo. Paracletus enim ille, quem nuper promisi, & quem pater meo nomine, id est, propter me, cuius merito ille placatus est, mittet, ille vos nihil calabit, & partim quidem docebit omnia, que nunc obscura vobis videntur, partim suggeret etiam & in mentem reuocabit ea, quorū modo non recordamini: & tunc ad omnia, que ego vobis in mandatis dedi, instructissimi eritis. Pulchre autem adoranda Trinitatis mysterium paucis comprehendit, & discrete personas tres in vna indiuisa Deitate nominat: Nimirum patrem, qui mittit; filium, cuius nomine mittitur; & spiritum sanctum, qui missus sit verus sue doctrine atq; voluntatis interpres. Pollicetur autem hunc interpres, ne ignorantie sensus discendi fastidium in discipulis pareret, quod plerumq; nasci solet, si nos aliquandiu nihil proficisse sentiamus. Idèo ad nos etiam promissionis huius vsus pertinet, ne statim abiciamus discendi studium, si quid non intelligimus. Solet enim aliquandiu suspensio tenere Deum, vt fidem & spem nostram exerceat. Tunc ergo cogitemus hoc nostro bono fieri, & fore aliquando tempus, cum nobis luce clarior erunt, que nunc Cimmerijs tenebris obscuriora videntur. Insunt præterea hęc Domini verba nonnulla, que diligentius considerari debent.

Primum est Christi exemplum. Nouerat is rudes & indociles discipulorū animos, & quòd alio demum tempore ista intellecturi erant. At tamen docuit illos, & eadem quotidie inculcauit, ne suo officio desisset, cui illum pater destinauerat. Imitari eum debent ministri, ne populi vel ruditate vel perniciosa sese auocari aut impediri pariantur. Etsi enim ipsis cum hominibus res sit, Dei tamen seruus sunt, cui olim rationem reddiduri sunt, & premium se dignum accepturi, quamuis omnes homines ingratos & rebelles sentiant. Deinde sit plerumq; vt doctrina post aliquot tempus suum fructum referat, que cum primū proponeretur, planè sterilis et infrugifera erat. Vbi enim ipso euentu confirmatur, tunc in mentem multi ea reuocant, que olim audiuerunt, & pij quidem à propria conscientia admoniti respiciunt, impij verò & reprobi suo interitu verbi Dei veritatem confirmant, & suo exemplo posteritatem ad ardentius pietatis studium excitant. Denique vt semen quod aliquandiu sub glebis, pruinis item & niuib; delituit, suo tandem tempore germinat & fructum fert diu desideratum: ita Dei verbum, quod æterna obliuione sepultum videbat ur apud homines, tandem aliquo improviso casu quasi viuificatum suam vim exerit. Exempla eius rei in prophetarum historijs occurrunt. Nam quantum fructum Ieremia sermones ijs attulerunt, qui in Babylónico exilio detinebantur, ex Danielis nono Capite apparet, quos illo docente à plerisque contemptos fuisse scimus. Et hodie magna ferè est eorum auctoritas, que fidi Dei ministri ante annos complures prædixerunt, quibus pauci fidem habuerunt, cum in viuus essent, & officio suo fungerentur. Nunquàm ergo in casum labor adunt verbi præcones, & idèo illos patientia armari, & simul cōstanter pergere conuenit,

Repetitur sp
ritus sancti
promissio.

Christus disci
pulos docet
quos nihil ho
rum intellige
re sciebat.

ne dum fructum presentem nimis precipiti desiderio habere volunt, spe sua frustrati succumbunt. Quod autem illis dicitur, hoc ipsum priuatim parentes quoque in liberorum institutione, & publico magistratum in populi gubernatione & morum disciplina obseruare conuenit, ne populi improbitas & proteruita ipsos e statione sua deiciat, in quam a Domino constituti sunt. Rursum qui suos deos res aut gubernatores fidos experiuntur, illorum monitis sese libenter submittant, ne olim magno in malo verum esse sentiant, quod nunc credere nolunt.

Externa prædicatione sine spiritus operatione non prodest.

Deinde multa consideratione dignum est, quod spiritum sanctum promittit Christus, qui dei prædicationem doctrinam in discipulorum animis illustret & efficacem siue frugiferam reddat. Ergo nullus externa prædicationis effectus est, nisi interna sancti spiritus operatio accedat, ut nec cultura, nisi Deus e celo det incrementum. Quo simili Paulus grauius vitur in priori ad Corinthios, ubi de seipso & Apollo alijsq; ministris loquens, inter alia ait: Quis est Paulus, quis Apollus, nisi ministri per quos credidistis, & viciq; Dominus dedit? Ego plantavi, Apollus rigauit, sed Deus dedit incrementum. Itaq; neq; is qui plantat est aliquid, neq; qui rigat, sed Deus qui dedit incrementum. Quod autem de seipso & Apollo dicit Apostolus, hoc omnium prophetarum & Apostolorum exemplis confirmatur, qui procul dubio cum populi contumacia non tam diu lucrari voluerunt, nisi ipsorum fuisset potestate et arbitrio incredulorum animos mutare. Quid autem de his dicere attinet, quando Dei filius discipulos, qui ipsum coram docente audierant, ad spiritum sanctum scholam mittit, qui interna virtute semen illud verbi frugiferum facturus sit. Seruit autem hac consideratione nobis multiuariam. Primo enim monet ministros, ne sui officij gradu superbiant, & in ipsas homines mentes sibi ius & imperium temere vendicent, in quibus se nihil posse audiunt. Deinde aduertit, ut simul & ipsos ad preces excitat, ne nuda & mani auditione contenti sint, sed simul preces adrogant, ut spiritus luce animi illuminati fructus sua vocatione dignos ferant. Docet præterea, ut mimes sibi magistros faciant, & in sectas scandantur, quod olim Corinthijs accidisse videmus, cum verbi præcones nimium inuenti Christum minus obseruarent, cuius illi ministri erant. Agnoscent quidem sunt in Dei seruis dona, quibus ille eos ornauit, non autem vltra suam gradum exiit, sed illis tribui debet quod solius Christi est, in cuius nomen baptizati sumus. Quod si omnes obseruauerint, religionem a superstitionibus magis purgatam habent in us. At quia de his alibi quoque dictum hæc modo annotauisse sufficiat.

Officium spiritus sancti.

Nunc, quod precipit huius loci caput est, videamus quod nam spiritus sancti munus sit officium, aut quid in Apostolis operari debuerit. Comprehendit hoc Dominus duobus membris. Primum, ille (inquit) vos docebit omnia, nimirum quæ ad salutem consequendam cognitiua necessaria sunt, quæ scilicet sit mei regni cõditio, in quo hominum salus consistat, quod vestrum sit officium, & quæ doctrinam toti mundo prædicare debeatis. At ne quis ex hoc dicto nouum aliquod doctrinæ genus speraret, & ita sese illudendum præberet impostoribus, qui reuelationes iactant, mos alteri ministeri quasi expositionis loco subiicit. Et suggeret vobis omnia, quæ dixi vobis. Nihil ergo noui dicere debuit spiritus sanctus, sed ea in mentem reuocare & illustrare, quæ Christus plene quidem & præsertim tradiderat, Apostolis autem obscuriora visa fuerant, eò quod cæca humana rationis caligine carnis effectibus præoccupati, neque illa intelligere potuerunt, neq; de illis seruandis fuerunt tantum solliciti. Et sanè spiritui doctore opus fuit, quãdo impossibile erat, homines rudes & illiteratos retinere, & vel docendo vel scribendo in vulgus spargere, quæ ex Christo audierant, nisi spiritus suggestionibus adiuuarentur. Est ergo intolerabilis eorum temeritas, qui hæc Christi verba reuerter detorqueant, & ipsæ abutuntur, ut probent Apostolos non omnia salutis & religionis Christianæ mysteria tradidisse, sed multa reueruata fuisse, quæ illorum successoribus singulari spiritus reuelatione manifestari debuerint. Fuit hoc omnibus seculis commune principium, ex quo suos errore hereticis & impostores omnes deriuarunt. Vidit enim satan se ad decipiendum non posse compendium breuius & efficacius inuenire, quàm si eorum doctrinam aliquo modo suspecta redderet, quæ raris orbis doctores Dominus constituerat. Ita enim ostium aperuit omnibus, qui noua cõmentaria conuenerunt, & simul canonem siue lapidem illum verè Lydium ex ecclesijs abstulit, ad quem doctrinæ & spiritus omnes probari debent. Olim certè (ut omnes alias hereses nunc omittamus) Manichæi promissionem hanc Christi, non in Apostolis, sed in suo Mani siue archimandriteo impletam ostendebant.

Contra huius loci abusum.

contendebant, sicuti D. Augustinus ad Quod uult deum de Hæresibus annotauit. Eadē infania Ca-
 sapitæ quos seduxit, quorum auctor siue dux fuit Montanus. Et Turcarum deliræ superstitio
 nec hoc potissimum fundamento nituntur, quod Mahometem suum pleniori spiritus uirtute illumi-
 natum ea perfectius tradidisse putant, quæ in Christi & apostolorum doctrina desiderantur. Sed quid
 de his dicere opus est, quando idem error Papiſtas maxime detinet, quod multa creditu & obseruati-
 uo necessaria esse contendunt, quæ in scripturis apostolicis nusquam continentur? Reperti enim sunt, &
 hodie etiam passim prodeunt, qui hoc cōmentum libris publicis constantissime defendunt, & ita scri-
 pturas sacras & ipsum spiritum sanctum publicè accusant, ut qui salutis mysteria malignius tradi-
 dit. Inde uerò colligunt, posteris de nū temporibus in Concilijs multa reuelata & ex spiritus sug-
 gessione decreta esse, quorum eadem debeat esse auctoritas, quæ eorum est, quæ in sacris literis con-
 tinentur. Ita uero suas traditiones scripturis æquant, & traditionem ecclesiasticam esse clamāt quic-
 quid scriptura testimonijs non potest probari. Neq; eo contenti, spiritum sanctum Romanæ sedi ita
 asserunt, ut in scripto Pontificis contineri dicant, quicquid creditu necessarium est, & eò tanquam
 ad Delphicum oraculum remittunt omnes eos, quos de sensu mysteriorum Dei aliquid dubitare ui-
 dent. Sed facile omnes isti confutantur, si hunc locū propius inspicimus. Primò enim ipsi apostolis
 spiritum sanctum Christus promittit, qui illos omnia doceat. Ergo non ad eorum successores demum
 ista promissio restringi debet. Nam si hoc fiat, maior erit horum, quam apostolorum auctoritas, quos
 Dominus suæ doctrine & operum omnium testes esse uoluit. Deinde spiritus ille non noua tradere,
 sed à Christo tradita suggerere debuit. Ergo Christi spiritus non est, quisquis noua & apostolorum
 scriptis contraria docet, nisi uel istos falsi accusare, uel spiritum sanctum sibi ipsi contrariū dicere li-
 beat. Præterea spiritum hunc apostolis datum fuisse scimus undecimo ab ascensione Christi die, &
 eodem uisibiliter, neq; sine stupendis signis atq; miraculis, ne qua superesset dubitandi occasio. Fun-
 ctus est itaq; suo officio, & omnia illis suggestit, neq; eos falli & errare passus est, quibus illum para-
 ditum & consultorē Dominus miserat. Et quia idem fideles Christi ministri fuerunt (quod non la-
 teribus modo infinitis & indefesso docendi studio, uerum etiam sanguine suo abunde testati sunt) non
 dubium est, quin fideliter omnia tradiderint, quæcūq; in mandatis acceperant. Quapropter impu-
 dentissimi impostores, & in apostolos simul atq; spiritum sanctum contumeliosi sunt, qui illos non om-
 nia plene tradidisse aiunt, & suas traditiones licet apostolicis æquiparare audent. Vt uero isto-
 rum omnium nobis hic esse debet, ut primò quidem non dubitemus de fide historia euangelicæ & apo-
 stolicæ doctrinæ auctoritate. Quia enim spiritum sanctum sibi tam familiarem habuerunt, nihil eos
 fugere potuit, & iidem nihil dolo malo uel calare uel corrumpere uoluerunt. Deinde non audiamus
 eos, qui aliquid ab hac diuersum prædicant. Præterunt illi successiōnem apostolicam, Concilia, pa-
 tris. At nos illud Pauli ipsis obijcimus: Si angelus de cælo aliud euangelium prædicet, præterquam
 uobis prædicauimus, anathema esto. Itaq; apostolicæ doctrinæ vestigijs insistamus, quoad fidei & vi-
 ta leges. Docuerunt hi unum Iesum Christum, qui nobis à Deo factus sit sapientia, iustitia, factus sa-
 tis sanctificatio & redemptio. Huius consortes fieri docuerunt eos, qui ipsum fide uera amplectun-
 tur. Insisterunt autem fidem operibus testari, peccatis mori & ex semine uerbi renatos in uita noui-
 tate ambulare. In his ergo simus totis animis, & in illo uitam consequemur æternam. Ipsi debentur
 benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

HOMILIA CXXXVI.

Pacem relinquo uobis, pacem illam meā do uobis, non sicut mun-
 dus dat, ego do uobis. Ne turbetur cor uestrū, neq; formidet. Audistis
 quod ego dixi uobis, A beo, & redibo ad uos: Si diligeretis me, gaude-
 retis utiq; quod dixerim, A beo ad patrem: quia pater maior me est. Et
 nunc dixi uobis priusquam fiat, ut cū factum fuerit, credatis. Nō am-
 plius multa loquar uobis scum, Venit enim princeps mūdi huius, & in
 me non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus, quod diligo pa-
 trem: & sicut mandauit mihi pater, sic facio, Surgite abeamus hinc.

Toto hoc Capite Dominus noster Iesus Christus discipulos suos, ob suum discessum sollicitos ac consternatos, amicè consolatur, ut ad omnem fortunam intrepidi in agnita veritate consistere perseverent. Etsi verò cum illis ista coràm egerit, eadem tamen non minus hodie nobis firmiter. Nam ut illis dolorem mouebat corporalis Christi discessus, ita frequenter à nobis quoq. discessus nosq. omnino reliquisse videtur, quando omni malorum & periculorum genere circumuentis vana gratia & auxilij eius indicia apparent. Tunc ergo in mentè reuocare oportebit que hic dicuntur, quòd nimirum etsi nullis externis signis suam præsentiam declaret, reuera tamen sua virtute & spiritu nobis adsit, qui nos regat, doceat, & omnia ea fidelissimè præstet, quæ ad nostram salutem vadam faciunt. Quia verò carni nostræ vix aliquid sufficit, in præsentem primam hanc consolationem ita concludit, ut quæcumq. hactenus dicta sunt, in breuem summam colligat, ut & animis nostris naciùs insideant, & facilius (quando opus est) à nobis in mentem reuocari possint.

Christus discipulis ualedicit.

Et in iudicium quidè statim totius sermonis repetens illis ualedicit. Pacem (inquit) relinquo vobis. Pacem illam meam do vobis: non sicut mundus dat, ego do vobis. Ne turbeur cor vestrum, perfringatur. Pacem illis pollicetur ex communi Hebræorum more, qui cum veniunt eumq. discedunt, pacem amicis imprecari solent, cuius nomine salutem & incolumitatem omnem intelligunt. Ne per hanc eius promissionem vulgarem esse & à communi ualedicendi more nihil differre putarent, serferè inter hunc & illam distinguit, dum & SVAM pacem pollicetur, & se illam dare dicitur, quæ mundi facere consuevit. Sensus ergo verborum est: Ego quidem corpore à vobis discedo, multa vobis præter expectationem vestram accidit, quæ fidem labefactare possunt. Sed nò idcirco despondere aut metu absorberi conuenit. Relinquo enim vobis pacem, id est benedictionem vram, quæ vobis omnia lata atq. secunda faciet. Neq. hoc facio ex vulgi aut mundi huius consuetudine, qua fit, ut verbis quidem pacem homines sibi inuicè præcentur, animis verò inter se hostes dissideant, aut si quàm maxime amicis consultum volunt, nihil tamen præter amicam suam voluntatis significationem præstare possunt. Ego enim re ipsa præstabo quòd verbis pollicor, & meam pacem (cuius nimirum ego auctor sum) sic conferam, ut nihil vobis accidere possit, quòd saluti vestræ nociat, & simul prosperè & feliciter cedant, quæcumq. ex meo iussu inhiueritis. Sitis ergo imperpetuum mente, neq. locum aliquem deis affectibus, qui ignobilem metum incuriant, aut vos ex vestra parte deiciant, in quam ego vos collocaui, &c.

Pax Christi que sit.

Ceterum ut promissio ista nostræ etià consolationi seruiat, scire oportet que nam illa pax Christi sit, quam nobis pollicetur. Sunt enim, qui hanc de pace & felicitate huius seculi intelligunt, & ita grauiter offenduntur, quando turbas & persecutiones passim oriri vident. Sed horum sententia ipse Dominus tam hinc quàm alibi confutat, quando se non pacem, sed gladium mittere ait, quo omnes etysimi quiq. à se inuicem diuellantur. Est ergo pax ista Christi spiritalis, & proprie inter Deum & nos facta est, cui ille nos reconciliauit, cum propter peccatum inimici eius essemus. Itæam Paulus exponit ad Romanos scribens: Iustificati ex fide pacem habemus erga Deum per Dominum nostrum Iesum Christum. Parit pax ista conscientia tranquillitatem, ne vel inferorum terroribus, vel iræ Dei metu concutiantur, qui hunc sibi in Christo Iesu placatum esse nouerunt. Comitatur hæc animi tranquillitatem inuictum robur & fidei constantia, que nullis periculis sine aduersis experiri potest. Ideo pacem hanc Paulus in medijs afflictionibus durare, & proinde omnem huius mundi intellectum excellere scribit. Et quia hæc in animis nostris obsignat & confirmat spiritus sanctus, qui omnibus pijs communis est, eosdem ille in vnum quoq. corpus coniungit, ut inter se charitatem colant non fucata, & concordie studeant, quam mutuis officijs fouent atq. colunt. Hæc inquam pax illa est, quam Christus SVAM vocat, & quam in præsentem discipulos suos pollicetur: que etiam ipsa pacis nomine digna est, quia Deum simul & homines complectitur & omnia in se conuertit, quæ ad hominis felicitatem veram faciunt. At nos vsu promissionis huius spectare oportet, qui dicitur: Primò enim in omni tentatione efficacissimè consolatur, quòd audimus, Dei filium Iesum Christum quàmuis corpore suo è mundo abierit, pacem tamen sue mortis merito acquisitam non ad stultitiam (ut ipse hinc loquitur) eam nobis reliquit, & eandem per spiritum suum quotidie in animis nostris confirmat. Est enim is adoptionis spiritus, per quem clamamus Abba pater, & qui vnà cum spiritu sancto testatur, quòd sumus filij Dei, ideoq. nobis cū Apostolo dicere licet: Si Deus pro nobis, quis contra

cessum sollicitudine...
veritate consistere
die nobis fruantur
obis quoque...
circumstantiis...
que hic dicuntur
in sua virtute et
ram salutem...
hanc consolationem
et animis nostris...
it.

Est hac omnium efficacissima consolatio, qua confirmati internos conscientie terrores vincere, infelices diaboli suggestiones profligare, & iniqua de nobis quorumvis hominum iudicia contemnere possumus. Negat nobis pacem & amicitiam suam mundus hic: sed huius odia atque inimicitiam facile contemnunt, qui Deum sibi amicum & propitium esse norunt. Fulminant contra nos excommunicationis velo Romani pontifices, & nos maledictos Deo, exosos esse pronuntiant: sed sunt haec bruta fulmina, quae superstitiosos quidem suo crepitu territant, a pijs autem videntur, qui per Christum sibi pacem partem esse intelligunt.

Deinde officij quoque nos admonet, ut pacem hanc veram & solidam totis animis quaramus. Quae pax debeat queri. Est quidem pacis nomen plausibile, & inter huius seculi bona vix quicquam pace vel publica vel privata iucundius habetur. In eo autem plerique errant, quod pacem ex carnis sensu aestimant, & eam sibi in terrenis & mundo querunt. Qui enim privatim sibi bene esse volunt, ad opes aspirant, & si illae effluant, mox animum totum illis consecrant, & quasi partem iam pace cum stulto illo diuite dicunt: Atque, habes multa bona reposita in multis annis, requiesce, comede, bibe, oblectare. Alij vero vulgi appetitum & huius seculi honores venantur, alij otium querunt, alij alijs studijs occupati sunt, quibus se ad veram felicitatem perventuros sperant. At quia in his omnibus nihil certi est, incerta quoque & dubia sit oportet pax sine felicitate, quae istis nititur. Imò nulli mortaliu magis tumultuatur, quam qui eiusmodi studijs sese addixerunt. Rursus publicam pacem vulgus hominum in mundi amicitia consistere arbitrat, & ideo ut hac frui possint omnibus adulantur atque morè gerunt, non in vi modo quae nostri iuris & arbitrij sunt, verum etiam in diuinis, quae omnibus huius seculi commotis anteponi debebant. At quia mundi amicitia (ut Iacobus ait) est inimicitia cum Deo, ferè in isto huius iudicio, ut qui in mundi gratiam illius iussa negligunt, semetipsos turbis & periculis improbitatis implicent, & neq. Deo propitio neq. hominibus amicitia utantur. Exempla eius rei multa in historijs occurrunt, & nostro seculo multa eius generis vidimus. Sequamur ergo regulas scripturae, & (ut Paulus monet) pacem quidem nos colamus cum omnibus, quantum in nobis est. Quam primò vero Dei causa agitur, & eius gloria in periculū venit, tunc quod illi debemus officium, omnibus, quae sub caelo sunt, debet anteponi: & tunc apostolicum illud in omnium auribus & animis sonet, Oportet Deo magis obedire quam hominibus. Non potest enim non infelicitissima esse ea pax, quae impia Dei abnegatione redimitur. Hoc si hodie omnes obseruarent, Deo magis propitio viceremur, & si inanos etiam mundi huius furores facile compeceret.

Porro ne institutum sermonem praecipitanti abruptat Dominus, praecipua consolationis argumenta repetit, & de primo quidem sic loquitur: Audistis, quod ego dixi vobis, Aveo & redibo ad vos. Dum illos hoc audiuisse ait, monet, ut istud memori mente seruent, neq. de eius dicti fide quicquam dubitent. Quasi diceret, Sufficiat semel istud audiuisse. Nam quod promisi, fideliter praestabo: & licet a vobis discedam, reuertar tamen ad vos: primū quidem corpore, ubi à mortuis surrexero, ut et resurrectione meam argumentis firmis probem, & vos de parte salute certiores reddam: deinde in spiritu meo, quem vobis mittā, ut illo paracletico & advocato utamini: tandem rursus ipse in proprio corpore & visibiliter, quando ad iudicium venturus sum, ut vos resuscitatos ex morte ad me recipiam in regni caelestis consortium. Meminerimus autem ipsum hanc promissionē primo loco repetere, ut discamus, non aliud esse efficacius consolationis argumentum, quam quod ex spiritu Christi praesentia & eiusdem nouissimo aduentu petitur. Nec enim orphani aut miseri censerī possunt, qui spiritum veritatis ducem atque advocatum habent: neque ipse sua frustrabuntur, qui olim Christum in nubibus caeli venire vident, ut promissa aeterna felicitatis praemia ipsis largiatur. Altero argumento docet, quod nam abire velit, ut ostendat, ipsos ex illius abitu gaudium potius quam dolorem debere concipere. Ait enim: Si diligeretis me, gauderetis vtiq. quod dixerim, Aveo ad patrem: quia pater maior me est. Quibus verbis hoc dicere videtur: Qui verè aliquos diligunt, ij illorum comoda proprijs anteponunt, & quamvis aliquid molestiae ex eorum absentia oriat, hanc tamen longè superat gaudium, quod ex illorum gloria & incolumitate capiunt. Atqui ego non in locum aliquem abibo, ubi quid aduersi patiar, sed ex mundo hoc infelici transibo ad patrem, ut semel exutus omni molestia aeternum cum illo gaudeam, qui maior me est, id est, qui in aeterna & caelesti gloria constitutus nullis huius seculi miseris exercetur, quas ego nunc in mortali carne sustineo. Si ergo me verè diligi-

Repetit argumenta consolationis.

tis, & (quod veræ dilectionis proprium est) mihi ex animo consultum vultis, non dolere vos de meo discessu, sed potius gaudere, cum & ego malis omnibus liberer, & vobis quoque ad calcem aperturus sim. Hic verborum Christi sensus est simplicissimus, & cum statu huius semini convenit. Ex quo apparet, Arianos olim hoc loco turpiter abusos fuisse aduersus veram & æqualem Christi Deitatem, quasi quoad hanc patrem se maiore dixerit. At qui nihil hic de sua Deitate dixerat, sed ut discipulos ob suum abitum dolentes consoletur, se ad patrem abire ait, & in Mediana persona loquens hunc secum confert, non quoad diuinam naturam, secundum quam illi æquales sunt (ut sepe aliàs docuit) sed quoad carnem assumptam & huius seculi statum, secundum quem nunc in terra modo, verum etiam seipso (ut veteres loquuntur) minor fuit: quando semetipsum exinanivit, homo factus serui formam assumpsit, in qua patri obediens fuit usque ad mortem. Non ergo extrinsecum presentis argumenti verba hæc diuexari debent, & mox apparebit, nihil hic dici, quod æternæ Christi Deitati quicquam deroget. Interim carnalem in discipulis affectum perstringit, qui quidem amabant tenerrimè, sed in corporis presentiam solummodo inteni, non desiderabant quod illis saluti simul & illius gloriae maxime conduceret. Quales hodie multi inueniuntur, qui ex carcerum morte plus doloris quam gaudij percipiunt, dum in presentem modo consuetudine & suam modat respiciunt, non autem cogitant, quam multis quamque grauib. malis illi exempti sint, & quam sit ea felicitas, qua nunc in cælis fruuntur. Debet ergo hæc ratio nobis etiã semper ob oculos referri, ut tam in nostræ mortis articulo, quam in nostrorum obitu ex ea consolationem petamus. Cogitamus mortem transitum esse ex lachrymarum valle in cælestem patriam, ubi in Dei conspectu sanctorum bonorum celestium fruemur, qua omnem huius mundi felicitatem longè superat. Quod qui sentiunt, cogitant, ij & suam mortem fortiter ferent, & quamuis in suorum obitu aliquid humanum patiantur, dolorem tamen omnem mox absterget celestis vitæ recordatio, qua fiet, ut ipsi potius suam, quam illos in terras hæc reuocare cupiant.

Vfus concionũ
Christi.

His autem repetitis eorundem vsu quoque, tradit Dominus, & doctrinam suam illis prædicat, commendat, dicens: Et nunc dixi vobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit, credatis. Quod vobis supra quoque, Cap. decimo tertio vsus fuit. Continet autem hæc sententia vsu verum comminationem Christi, adeoq; omnium vitiorum, que in scripturis describuntur. Est vs, ut cum ea videmus, que olim prædicta sunt, non offendamur, sed ex illis petamus argumenta, quibus fidem nostram fulciamus. Si enim tanta est eorum certitudo, que de futuris olim prædixit spiritus, cur hæc dubitemus, que de perpetua Dei erga genus humanum voluntate & regni ipsius mysterijs tractantur? Quoties ergo pios assiduis afflictionibus tentari atq; exerceri videmus, tunc in mente non veniant, qua olim Christus prædixit, & quem simul nobis ostenderit afflictionũ finem seu vsu milititer, si quando in oculos incurrit sæda & incurabilis nouissimi huius seculi corruptio, que & ad aliã plena est, & multos de Dei gratia desperare iubet, tunc simul eorum quoque recordemur, que olim in scripturis de nouissimorum temporum moribus prædicta sunt: & cum ea cum illis peruenire conuenire videmus, cerò credamus ea etiã euentura esse, que ex eiusdem spiritus suggestionibus de huius seculi, de mortuorum resurrectione, de nouissimo Christi aduentu, deq; sempiternis pœnis impijs & impiorum pœnis ibidem traduntur. Excitemur ergo his vsis & leuemus capita nostra ad diem nostræ redemptionis dignè excipiamus. Possent ista latissimè diduci, sed pijs occasionem præbuisse sufficiat.

Mortis Christi
mysterium.

Pergamus ergo in Christi verbis, qui cum grauisimum fore sciret scandalum, quod ex morte sua oriturum erat, denuo eius ratione exponit, ut illud è medio auferat. Præmittit autem theticam planè sententiã, qua artētos reddere voluit: Non amplius multa loquar vobis sciam, sed & memori mente recondite. Venit enim princeps mundi huius, & in me nõ habet quicquam. Sed hoc cognoscat mundus, &c. Comprehendit autem multa his verbis, qua ad mortis sue mysterium explicandum faciunt: improbum scilicet satana aduersus se conatum, suam item innocentiam & diuinam virtutē, æternũ patris decretum, & suam dilectionē, qua moueatur ut illi obtemperet. Sensum autem est: Magno quidem conatu aduersus me satan insurgit, & iam sibi parauit idoneos milites, quos me totum opprimat: sed non habet in me quicquam, id est nullum illi in me ius est, aut imperium.

quia quia Deus, cum quia omnis peccati expers, & proinde morti etiā non sum obnoxius. Quā etiam
casus, quod nihil aduersus me proficiet. Quia tamen Deo patri ita visum est, permittam me ad
tempus eius conari, ut me quoad assumptum hominem ignominiosè occidat, ut toti mundo constet,
quam impense ego patrem diligam, quodq; omnia faciam ex eius mandato atq; decreto, quod est, ut
morte mea veteris serpentis caput conteram, dum ille mihi & regno meo insidias struit. Non ergo
in morte & crucis ignominia vos herere oportet, sed eius causas & finē intueri, sicq; nihil erit, quod
poturbare aut à fide abstrere possit. Insunt autem his verbis nonnulla, quæ diligentius consi-
derari debent.

Primum, quod diabolum mundi principem vocat. Atqui hominē inisiō in eum finem creauerat
Deus, ut ceu princeps aliquis in omnes creaturas imperiū haberet. Sed excidit ille à dignitate sua,
quando diaboli consilium Dei præcepto aneposuit, & ita iusto Dei iudicio factum est, ut mundi do-
minum ille inuaderet tyranni instar, ex quo homo deiectus fuit. Et ea quidem fuit omnium homi-
nam conditio, ut diaboli mancipia essent, quoad Christus venit, qui assumpto homine cum tyranno
illo congressus, illum vicit, victum constrinxit, & vasa eius diripuit, homines nimirum, in quos sibi
ius & imperiū vendicauerat. Ideo Paulus de gentibus scribens, illas sub tenebrarū potestate tristem
& infelicē seruitutem seruuisse ait, imò tam Iudæos quàm gentes irā vasa fuisse testatur, quæ eter-
nam damnationem meruerint. Et est eadem adhuc omnium eorum conditio, qui Christum redem-
ptorem non recipiunt, & per illum parto salutis beneficio frui nolunt. Prodest autem ista crebrò
diligenter considerauisse, ut & peccatum derestemur, quod tantæ miserie causa fuit olim, & quod
statet adhuc hodie in illo luto detinetur, & Christi beneficium agnoscamus, qui nos suæ mortis merito
offerre dignatus est. Docet præterea hæc consideratio, quid de ijs sperari debeat, qui toti mundo
& carni dediti, huic principi diabolo adhuc seruiunt. Non possunt illi veritatis lucem ferre, & pro-
inde etiā implacabili omnes eos persequuntur, penes quos illam lucere vident. Est hoc probatum
conatum seculorum exemplis, & idcirco stultissime faciunt, qui sibi nescio quam concordiam pollicen-
tur, aut etiam istorum minis & conatibus, tanquam re noua & inaudita offenduntur.

Deinde obseruabis, quod diabolum contra se venire ait, cum hoc à Iuda, sacerdotibus & horum
seruis, militibus item factum fuerit, qui ad illum capiendum sese iam instruxerant. Sed diabolo hoc
opus omne tribuitur, quia eius impulsu istud fecerunt: quo nomine apud Lucam illos potestate tene-
brarum esse ait. Debet hinc generalis doctrina peti, diaboli nimirum seruos & mancipia esse omnes
eos, qui huic sese regendos præbent, eius impulsu aduersus Christum conspirant, & illius verbum siue
eclesiam persequuntur. Neminem ergo illorum successus & victoriæ offendant. Sunt enim momen-
taneæ, & paulo post eadem cum suo principe stipendia recipient à Christo iudice, qui suorum vindex
est acerrimus. Neq; illos magnifici rituli defendent, quibus ferè seipsos palliant, dum & legitimi re-
ges, & ecclesie antistites, papæ, episcopi & sanctissimorum patrum successores dici volunt. Habebant
enim hæc omnia, qui olim in Christi mortem conspirarunt, quos ille nihilominus potestatem tenebrarum
ipsumq; diabolum vocauit.

Habet præterea locus hic, quæ ad asserendam salutis nostræ certitudinem non parum faciunt.
Inter quæ primum est, quod satanam nihil aduersus se iuris habere ait. Atqui habet ille ius mortis
in omnes peccatores. Ergo Christus omnis peccati immunis fuit, & moriens nõ suum (ut ita dicam)
debitum exoluit, sed propter nos omnia passus est, ideoq; sufficiens potuit esse pro peccatis nostris vi-
ctima. Et hic verus innocentia eius vsus est, quam ideo etiam multis testibus probari oportuit, ut
illum pro vobis mortuū esse constaret. Debēt enim huc referri, quacumq; coram sacerdotibus, Pilato
& Herode cum illo acta sunt, qui omnes partim inuiti, partim volentes eius innocentia testimoniu
perhibuerunt. Deinde dilectus ille Dei filius est Christus, & proinde non potuit non placere patri
quicquid ille pro vobis fecit aut passus est. At quia interdum filij charissimi quædam contra offi-
cium faciunt, ipse se omnia sicuti pater mandauit, facere testatur. Qua ego ratione ille improbet aut
irritum habeat, quod ex ipsius mandato sit? Hæc si in vnum collata diligenter expendantur, fir-
missima nobis argumenta suggerent, quibus grauissimas quasq; tentationes & ignita satana tela su-
peremus. Potest enim ex his certò colligi, quod si nihil in Christum iuris habet satan, vique nihil
tiam habebit in eos, qui huic per fidem insiti sunt, & quibus ille à Deo factus est sapientia, iustitia,

Diabolus prin-
ceps mundi.

Diabolo tribui-
tur quod Iudas
cum coniuratis
faciebat.

Salutis per
Christum par-
te certitudo.

Christus ex ur-
be progreditur
obuiam morti.

sanctificatio & redemptio. Idem quoque propter Christum filij Dei censentur, & quia spiritum adoptionis acceperunt, illo gubernantur, ut olim cum Christo celestis regni hereditatem accedant. Sequitur huius sermonis conclusio: Surgite, & amicus hinc. Ita vero ad mortem sese accendit, cui volens obuiam processit, ut nimirum sua obedientia nostra inobedientie culpam expiaret. Quia vero discipulos, ut se comitentur, excitat, non obscure docet, exemplum eius imitari debere eos, qui ex discipulorum eius numero censerentur. Surrexit ille, & relicta urbe sanguinaria horum ad montem oliueti exiit, ubi se ex patris decreto captum iri sciebat. Surgens & uelut studio studiorum nostrorum carnalium, & relicto mundo hoc impuro, superstitioso & sanguinario, per amicus obuiam Deo, qui gratiam & oleum lacticie, spiritus sui dona nobis offert, eiusque voluntate patienter subijciamus. Ita enim duce Iesu Christo aduersa omnia superabimus, cui debetur beatitudo, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

CAPVT XV.

HOMILIA CXXXVII.

EGo sum uitis illa uera, & pater meus agricola est. Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollit: & omnem qui fert fructum, purgat, ut fructum copiosorem afferat. Iam uos puri estis propter sermonem, quem locutus sum uobis. Manete in me, & ego in uobis. Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in uite: ita nec uos, nisi in me manseritis.

AVDIVIMVS Domini nostri Iesu Christi sermonem, quem mox post ultimum locum in ipso cœnaculo habuit, ubi cœnatum fuerat. Eo autem discipulos, quos propter accessum suum mentionem contristatos uidebat, consolatus est. Et præcipuum consolationis argumentum fuit, quod etsi corpore discedat, ipsos tamen non relicturus sit orphanos, sed præcipuum daturus, qui illos regat & tueatur. Imò promisit fore, ut si præcepta sua seruet, ipse uia uiam parueniat, & mansionem apud ipsos faciat. At quia hoc expositione ampliori opus habebat, subijcit dō nouum sermonem, quem habuit, cum iam à Cœna surrexisset, seq̄, ad iter accingeret, ut in horum exiret, ubi se ab hostibus capiendum sciebat. Exponit in eo, quid ipsos facere oporteat, si illius presentia frui uelint, & ut id constanter faciant hortatur. Estq̄ hæc doctrina utilissima simul & necessaria. Continet enim præcipuum nostræ salutis caput siue mysterium, quæ ex hoc potissimum dependet, ut cum Christo uerè unui, in illo fructum feramus, qui nostram uocationem debeat.

Deus parabolis
uitur in nobis
erudiendis.

Proponit uerò negotium hoc totum sub uitis parabola, qua nulla in scripturis est uisitata. Quam enim in ueteri Testamento Moses & propheta uis sunt, & eandem non uero loco ipse addidit, ut scripturas ueteres nobis commenderet, & discipulis in mentem reuocet, quæ olim de patris ueritate contumacia gentis prædicta fuerunt. Sed priusquam parabolæ expositionem aggrediamur, cogitare debet Dei bonitas & facilitas, qua in nobis erudiendis uicetur. Etsi enim celestis regni mysteria renis omnibus longe excellentiora sint, imò captū quoque humani ingenij superent, propter nos tamen eò usq̄, sese demittit ille, ut fidiissimi & indulgentissimi præceptoris instar exemplis & similibus uicetur, quibus mysteria hæc adumbret, & quasi depicta sensibus nostris proponat. Et quia in humanis quoque multa sunt, quæ non ab omnibus intelliguntur, exempla & similia ex ijs ferè rebus desunt, quæ in frequenti omnium usu sunt, ut & perspicua magis sint omnia, & nunquam non occurrat cogitandi de ijs, quæ ad nostram salutem faciunt. Seruit hoc ijs confutandis, qui imaginei ueritate quod libri sint laicorum, ut per eas excitentur & erudiantur, qui literas ignorant. Quid enim iustitiam christi mutis & humana arte factis opus est, quando ipse Deus nobis passim imagines proponit, nimirè otiosas, quæ non modo inani contemplatione, uerum etiam ipso usu nos docere & de rebus uicximè necessarijs admonere possunt? Nam si uerum fateri libeat, parabolis eiusmodi in hoc uic